HENRICI

GLAREANI HELVETII, POETAE LAVREATI DE

geographia. Liber unus ab ipſo authore iam tertio re-cognitus.

3

3

BIBLIOTECA NAZ. ROMA ·VITTORIO EMANUELE·

CLARISSIMO POLONIAE BARONI, D. IOANNI à Laſko, Decano & Adminiſtratori Gneznen. &c. Henricus Glareanus. S. D.

INTER Diſciplinas liberales que citra controuerſiã plurimum adferunt utilitatis uitæ mortalium, ornatiſſime uir, mea quidem ſententia præcipuus locus debetur Geographiæ, nõ tantum ob id, quod abſq; hac cæca eſt omnis ueterum authorum lectio, ſurda rerum geſtarum narratio uerum etiam quod in publicis conſultationibus, inq; dirimendis controuerſijs, quoties de ditionis finibus ambigunt principes, uel fideli conſilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem. Nihilo ſecius interim & in priuatis actionibus plurimum adferens & commoditatis, & uoluptatis, Eoq; priſcis illis cæterę diſciplinę diſci ſolent, hæc etiam ediſci: idq; protinus à teneris, ut aiunt, unguiculis. Hoc igitur operæ ſuſcepi, partim quod uiderem fatali quadam calamitate, peſſum ire quicquid eſt liberalium diſciplinarum: partim quod hæc ars ſic eſt à ſuperioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deterreant, uel rerum confuſione, lectorem, non inſtitutum huius diſciplinæ principijs ita circumagant, ut ſemper diſcat, perdiſcat nunquam, ne quid interim loquar de

ijs, qui tradiderunt, quod ipſi non intellexerunt. N*am ut* Ptolemæi Geographia, *ſummum huius negocij artificium, non conuenit rudibus, ita rudibus, ita multum erroris eſt in elenchis adiectis.* Strabo Homericæ Philoſophiæ *admirator, ac diligens rerum omnium indagator,* Chorographiam *nobis uerius, quàm* Geographiam *tradidit.* Ipſius Procli Sphæra *nimis confuſa eſt, & ad horizonta* Græciæ *non abſque magna duorum circulorum confuſione deſcripta,*

Ioannis *aũt à ſacro buſto (ut uocant) tractatus in uniuerſum quidem à me non reijcitur: quę tamen de parallelis, ac climatibus ſcripſit, planè mutila ſunt, ut in opere noſtro demonſtrabimus.* Stephanus *indicem deſcripſit, cui fidere multum non auſim.* Et *nominum mutilatio apud eum multam inducit obſcuritatem* Deni*que ex* Plinio, Pōponioq́; Mela, *quid fructus feret, qui non imbutus huius diſciplinæ rudimentis acceſſerit?* De *macrobio, cæterisq́; ſimilibus, non habeo pronunciare quid ſentiã, cum multi eorũ, ut penè ueteres omnes, in terræ ſitu aberrarint.* Quoniam *autem iuxta* Flaccum, *cœpiſſe dimidium facti eſt, quo plures ad huius diſciplinæ ſtudium accenderemus, uiam aperimus, ac ſemitam compendiariam commonſtrauimus, quaſiq́; filium porreximus, quo citra errorem ex aliorũ labyrinthis ſeſe lector poſſit explicare.* Et *ſi pateris, ut aliquid glorioſius de me ipſo prædicem, quanquã arbitror hoc me uere poſſe dicere, ſic ĩ hoc libello me geſſi, ut candidus lector confeſſurus ſit, me nec timere, nec ſine fructu lectorem, hanc poſt tot egregios ſcri-*

ptores ſuſcepiſſe prouinciam. Cæterum ut hoc quic-
quid eſt lucubratiunculæ tuo nomini dicarem IO-
ANNES Laſkanæ gentis, imò totius regni Polo
nię præcipuum decus, partim in cauſa fuit hortator,
magnus ille ERASMVS Roterodamus: quem
ego uirum cum ipſius maxime merito, ut parentem co
luerim ſemper, plurimiq́; fecerim, tamen longe charior
eſſe cœpit, poſteaquàm animaduerti quanti tu illum fa
ceres: Partim ut tuum deſiderium ſaltem hoc pacto le
nirem: Partim ut huic opuſculo te uel iudicem præbe-
res. uel protectorem. Poſtremo ut iuuentus tuo exem-
plo prouocata, libentius haſce diſciplinas amplecteretur
quas omnes tu iſta ætate, iſta nobilitate, tanto ſtudio,
& amplexus es, et abſoluiſti. Nimirum non incaſſum
pręluxit tibi Reuerend. in Chriſto Pater D. Ioannes
à Lasko patruus tuus, Archiepiſcopus totius regni
Poloniæ, ac ipſius Victorioſiſſimi, Illuſtriſſimiq́; SI-
GISMVNDI Regis oculus. Cuius Præſulis
animi dotes cum recenſere audimus, cum uitam eius in
nocentem, ac uere Chriſtianam, non multū deſyderare
uidemur ueterum Epiſcoporum exemplum, naſcentisq́;
Eccleſiæ lumina. Sed laudum iamdudum ſat eſt. Gla-
reanum noſtri, quàm ingenue dicat quę animo ſentit,
minimeq́; aliud in pectore, aliud in lingua habeat. Va
le literarum unicum decus ac præſidium. Baſileæ ex
Collegio noſtro. Anno à natali Chriſti
M. D. XXIX.

HENRICI GLAREANI HELVETII, POETÆ LAVAEATI DE GEOGRAPHIA LIBER.

DE GEOMETRIÆ PRINCIPIIS *ad Sphæræ Aſtronomicæ notitiam neceſſarijs.* Caput I.

FIGVRA Eſt *quæ termino, uel terminis clauditur.* Termino, *ut circulus.*

Terminis, ut reliquę figurę.

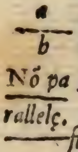
Terminis eſt cuiuſq; rei finis.

Figura plana eſt, cuius mediū neq; ſubſultat, neq; ab extremis egreditur.

Circulus eſt figura plana, una quidem circunducta linea contenta, in cuius medio punctus eſt, a quo omnes recte lineæ, ad circunductam lineam eiectę, ſibi inuicem ſunt æquales.

Circunferentia eſt linea, quæ circulum continet, ad quam lineæ rectæ, ac ſibi inuicem æquales, educuntur. Hæc *autem & ambitus, & circuitus, curuaturaq́;, & nonnunquam, licet* ἀκυρῶς, *circulus à* La*tinis dicitur.* Græ*cis uero* περιφέρεια.

Centrum circuli, eſt punctus ille, à quo omnes lineæ rectę, ad ambitum circuli eiectę, inuicem ſunt ęquales.

Linea recta eſt, quæ ex æquo ſua puncta interiacet: Vel, breuiſſima à puncto ad punctum extenſio, ut hic, a.

Lineæ Parallelæ æque diſtantes ſunt, ita, ut ſi in infinitum protrahãtur, nunquam concurrant. Quales ſunt quæ fiunt à rotis curruum, ut hic, b.

Diametrus circuli, eſt quæuis linea recta per centrum circuli tranſiens, utrinq; ad circunferentiam circuli pertingens. Hæc linea latine dimetiens dicitur.

Dimidius circulus eſt figura plana, diametro circuli, & medietate peripherię contenta.

Exemplum harum definitionum, a b d c e, tota ſuperficies circulus eſt, a b d c circunferentia. b c, uel a

d diametrus. e, punctus, centrum circuli eſt. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.

a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus ſit ex duarum linearum mutuo contactu. Eſt enim figuræ particula, à lineæ contactu in amplitudinem ſurgens.

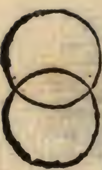
Angulus rectus eſt, qui ex linea ſuper lineam cadente, & utrinq; altrinſecus duos inuicem æquales angulos faciente, cauſatur.

Obtuſus angulus eſt, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

Angulus rectilineus eſt, qui ex rectis lineis cauſatur: aut quem lineæ rectę continent.

Exemplum, a d b, & a d c, anguli recti. b d e, angulus obtuſus & recto maior. e d c, angulus acutus & recto minor.

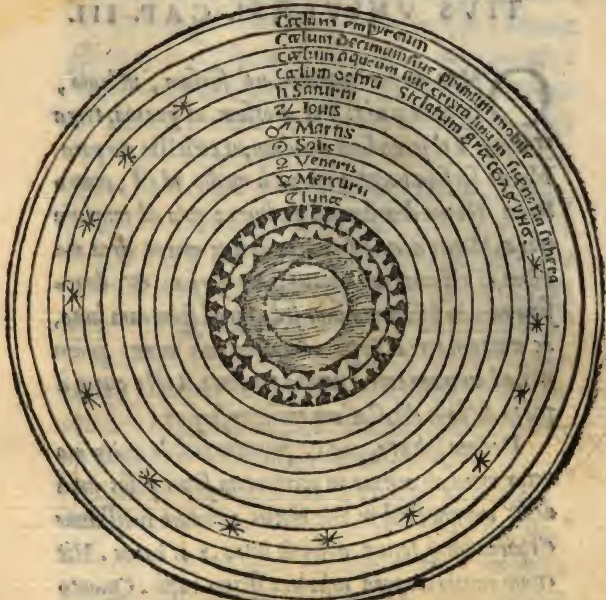
Angulus curuus, ſiue circularis eſt, quem lineæ curuę, ſiue circulares cauſant, ut in ſectione circulorum fieri uidemus.

Angulus ſphęralis eſt, quem duo circuli ſphęrę ſuis circumferentiis continent, quales in quouis globo fiunt ex interſectione circulorum.

Ariſtoteles ſexto Phiſicorum oſtendit neq; lineam fieri poſſe ex punctis, neq; ſuperficiē ex lineis, neque corpus ex ſuperficiebus. Mathematici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineam. Item ex fluxu lineę in latum, ſuperficiem. Deniq; ex tranſitu ſuperficiei, cum uelut deſidere ipſam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimenſiones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea. Latitudo, ut in ſuperficie: Profunditas ſiue craſſities, ut in corporibus.

DE PRÆCIPVIS PATRIBVS TOTIVS MVNDI. CAP. II.

Sciendum primum uniuerſum mundum rotundũ eſſe, ac omnes principales eius partes, quarũ ſunt ſecundum uulgatam diuiſionem, quindecim, ubi ſuperius corpus perpetuo circundat inferius omni ex parte, penè ſicut tunicæ ſuperiores in cæpis circundant inferiores. Eſt aũt infimum terra, quæ grauitate ſua preſſa ad centrũ immota recumbit. Deinde alia hoc ordine aſcendendo, Aqua, Aër, Ignis, ſphęra Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, cælum ſtellatum, quæ & octaua ſphęra dicitur.

ſphæra dicitur, & ἀπλανὴς à Græcis. In ea ſunt omnes ſtellę, exceptis ſeptem Planetis. Nona ſphæra, quę ſtellis omnibus caret. Decima quę & primum mobile, & ipſa abſq; ſtellis eſt. Vndecima, quod cœlum Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis eſt parte corruptibili, & undecim cœlis parte incorruptibili. Eſt autem hæc diuiſio ſecundum ſubſtantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TOTIVS VNIVERSI. CAP. III.

OMne corpus mouetur uel ſurſum, ut leuia, Ignis atq; aër: Vel deorſum, ut grauia, terra et aqua: Vel ſecundum circulum, ut cœleſtia corpora. Motus ſurſum uocatur motus à medio, id eſt, centro terræ. Motus deorſum, ad medium: quia ad centrum terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id eſt, centrum. Motus igitur ſurſum & deorſum non in infinitum ſunt ſed uſq; ad ſphæram lunę, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus quàm nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoq; à poëta dictum eſt: Cœlum undique ſurſum.

Decima ſphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, ſuper polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notiſſimus eſt, circulumq; totum abſoluit intra .24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora ſecum rapit. Quanto igitur corpora ab ea ſphæra plus diſtant, tanto tardius mouentur eo motu, quod potiſſimum apparet in luna. Hæc enim intra .28. fermè dies totã circuitionẽ perdit, quod motũ eius ſphæræ aſſequi non poteſt. Porrò hic motus ſimplex eſt, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona ſphæra, quæ duos habet motus. Vnum ſuperioribis ſphære, de quo iam dictum eſt. Alterum ex ſe, & ex ſua natura, ab occaſu ad ortum ſuper eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes in=

ſeriores ſphæræ deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua ſphæra tribus mouetur motibus, decimæ ſphæræ, nonæ ſphæræ, & ſuo proprio mutu, qui eſt à Septentrione in Meridiem, ſuperq́; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc ſphæram omnis antiquitas credidit primam eſſe, nec aliam ſuper eam. Verum Neotrici duas alias inuenerunt, perſuaſi rationibus quibuſdam, quas non piguit adſcribere, ut ſi quid utilitatis ex ijs haberi poſſit, non deſint ſtudioſis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel eſt ſimplex, ut quatuor elementa & cœlum: Vel mixtũ, ut alia omnia. Item per ſe mouetur, quod ab interna natura habet, cur ſic moueatur ut lapis deorſum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis ſurſum per iacientis uim mouetur.

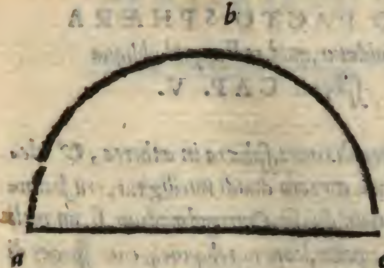
Sunt aũt hypotheſes, ſiue à Phyſicis poſtulata. Ciuſuis corporis ſimplicis unicus eſt motus per ſe. Item omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per ſe habet, alios per accidens. Item ſuperior ſphæra mouet inferiorem, non autem contra.

Item, Stellæ mouentur ad motum ſphæræ, quemadmodũ clauus ad motũ rotæ. Eſt enim ſtella denſior ſui orbis pars, ait Ariſtoteles libro ſecundo de cœlo & mundo. Experimento autem conſtat, octauam ſphærã tribus moueri motibus, neceſſe igitur eſt duo ſupra eã eſſe corpora. Et quamuis ea uiſui ſubiecta non ſint, rationibus tamen efficacibus illic eſſe demonſtrantur. Sunt autem hi tres motus, primus decimæ ſphæræ, ſecundus nonæ, tertius octauæ, a ſeptentrione in meri

diem, ſuper principia Arietis & Libræ, ut iam dictum eſt. At hæc pluribus quàm oportuit egimus, potiſſimum tamen hac de cauſa, quod poſtea in circulorum deſcriptionibus, motus primi mobilis frequens introducitur. Cuius uero ſphæra ſit, certo definire, noſtrum negotium ut non multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiam ſi ignoretur. Idem ſentio de longa ac operoſa tractatione planetarum, ac eorum motu, quippe quæ ad hanc noſtram ſcientiam non exiguntur. Geographus enim ab Aſtrologo excuſſa, ac recte demonſtrata, tanquam hypotheſes accipit. Qua de re oppido quàm pulchre ac copioſe Strabo libro. 1. diſſeruit. Sat erit nobis, qui epitomen ſcribimus, de ſphæræ rudimentis iuuentutem admonuiſſe, ac qua poterimus facilitate duxiſſe. Debent itaq; eius rei nouitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; ſolem, Meridiem & Septentrionem, ut quorſum quæuis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI, quæ polorum nomina. CAP. IIII.

Sphæra eſt (ut ait Euclides libro. xi. elementorum) quando ſemicirculi manente dimetiente, circunductus ſemicirculus in ſeipſum rurſus reuoluitur, unde incœpit circumaſſumpta figura. Hæc definitio cauſalis eſt, & imaginaria, ut pleraq; ſunt Mathematicorum. Imaginantur enim mathematici, ex infinitis ſuperficiebus fieri corpus.

Exemplum. Sit ſemicirculus a b c. eius dimetiens immobilis, a c. q̄d circūagatur ſemicirculus illę, ſphęram fieri intelligimus.

Theodoſius autem in libro de ſphęris ita ait: Sphæra eſt ſolida & corpora figura, una quidem conuexa ſuperficie contenta, in cuius medio punctus eſt, à quo omnes rectę lineæ, ad circunferentiam eductę, inuicē ſunt æquales. Et hæc definitio propria eſt, naturam ſphęrę ad amuſſim exprimens.

Axis ſphęræ, eſt linea recta, per centrum ſphæræ acta, circunferentie ambas extremitates attingens, circa quam ſphæra uoluitur, quemadmodum rota circa axem.

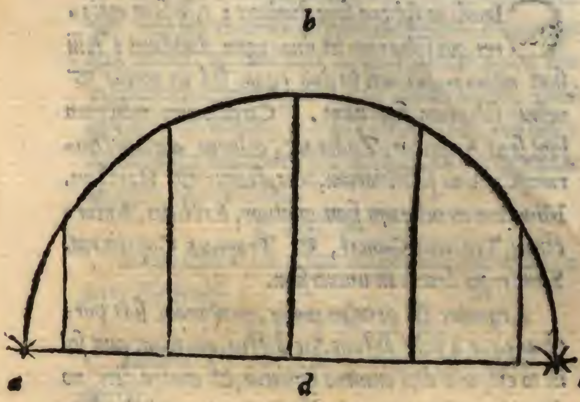
Poli, qui & cardines & uertices dicuntur, ſunt puncta axem terminantia. Omnis enim linea duobus finitur punctis. Poli itaq; duo ſunt. Alter qui nobis in Europa, & maiore parte Aſiæ habitantibus, perpetuo apparet. Hic & Arcticus dicitur, & Borealis, & Aquilonicus, ac ſeptentrionalis. Alter oppoſitus huic, qui antarcticus dicitur, et Noticus, ſiue meridionalis. Is à nobis nunquam uidetur, ſed ab antipodibus, quos eſſe, certo conſtat.

QVO PACTO SPHÆRA Diuidatur, quid recta, quid obliqua ſphęra. CAP. V.

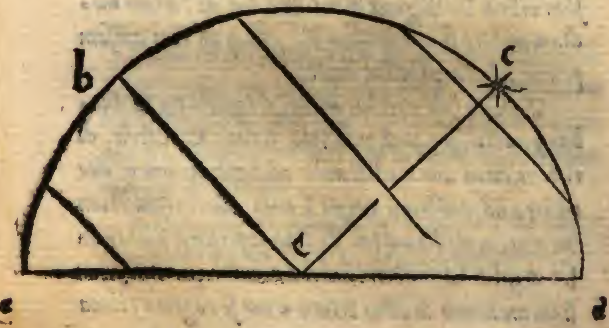
SI, ut ſupra diximus, ſphæra in ætherea, & elementorum corpora diuidi intelligitur, erit ſecundum ſubſtantiam diuiſio. Quemadmodum ſi animali in hominem, equum, leonem, reliquasq́; eius ſpecies di uidas. Altera uero eius diuiſio eſt ſecundum accidens, in rectam & obliquam. Sphæra recta eſt, quando uterq; polus in orizonte conſpicitur, & ęquator ſupra caput apparet. Sphęra obliqua eſt, dum alter polorum uiſui patet, alter occulitur, ut nobis in Europa degentibus. Vbi conſiderandum, quod ubicunq; homo ſit, medium cœli illi ſemper apparere cęteris paribus. Dum ergo homo ſub æquatore eſt, utrunq; polum cōſpiciat in horizonte Sin ab æquatore cedet, alter polus abſcondatur, alter eleuetur neceſſe eſt. Et quantum ab æquatore diſceditur, tanta erit polorum uariatio. Hinc eſt dictum apud Geographos, tantam eſſe poli ab horizonte eleuationem, quantum punctus uerticis (quem Zenith uocant) ab ęquatore ſemotus fuerit. Exemplum ſpæræ rectæ. a b c, media ſphęra & recta. b d, æquatoris dimidietas. a c, poli in horizonte. a d c. axis ſphærę ſiue rectus horizon.

Exemplum ſphæræ obliquæ, a b c d, media ſphęra & obliqua. b e, dimidium ęquatoris. c, polus. c e, dimidius axis. a e d, horizon obliquus, ut eſt in noſtra ſphęra.

Sphęrę rectę exemplum.

Exemplum ſphęrę obliquę.

DE DECEM CIRCVLIS QVOS In Cęlo Aſtrologi imaginantur. CAP. VI.

CIrculi in ſphęra ſunt duplices: Alij ſunt maiores, qui ſphæram in duo ęqua diuidunt: Alij ſunt minores, qui non in duo ęqua, ſed in maius & minus ſphæram ſecernunt. Circulorum maiorum ſunt ſex: Aequator, Zodiacus, colurus æquinoctiorum, Colurus ſolſtitiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circulorum ſunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancri, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuerſum.

Aequator eſt circulus maior, omniquaq; ſuis partibus ęque à polis diſtans. Sic dictus, quoniam cum ſol in eo eſt, nox diei omnino ęquatur, & contra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis & Aequidialis dicitur. Contingit autem ęquinoctium in anno, ſemel menſe Martio in principio Arietis. Iterũ menſe ſeptembri initio Libræ. Eſt autem tum ęquinoctium per uniuerſum orbem. Intelligitur autem circulus hic cœlum medium ambire ſua circunferentia, Atq; ob eam cauſam primæ ſphęræ cingulus dicitur.

Zodiacus eſt circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quę ſunt principia Arietis & Libræ, dirimens, cuius una medietatum ad Septentrionem, altera uero ad Auſtrum uergit. Latini eum Signiferum uocant. In media autem Zodiaci ſuperficie (ſolis enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus trecentarum ſexaginta) linea

eſt,

eſt, ipſum in duo æqua partiens, & ultro citroq́; ſex latitudinis gradus relinquens. Hæc Ecliptica dicitur: eò quod Solis Lunæ'ue eclipſis nunquam contingat, niſi ſub ea ambo corpora conſiſtant. Fieri autem non poteſt, ut Zodiacus eoſdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi diſtant gradibus. 23. & minutis. 51. hoc eſt fere. 24. Sed obiter hic notandæ ſunt quinque hypotheſes ad intelligendas Eclipſes, Solis ac Lunæ.

PRIMA.

Solem ſemper ſub ecliptica eſſe linea, non etiam cæteros Planetas.

SECVNDA.

Lunam non habere per ſe lumen, ſed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram eſſe longe maiorem Luna.

QVARTA.

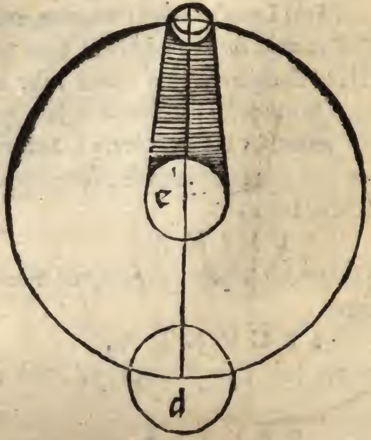
Non fieri Eclipſim, niſi ſecundum diametrum.

QVINTA.

Lunæ corpus denſum eſſe & minime transludidũ. Eſt igitur Eclipſis ſolis, quando Luna inter terram Solemq́; ſecundum diametrum locatur. Lunæ uero Eclipſis eſt, quando terra inter Solem Lunamq́; ſecundum diametrum ponitur.

a b c d, linea ecliptica. e, terra. b d, diametrus, per centricum corporũ means d, Sol b, Luna. umbra, e b,

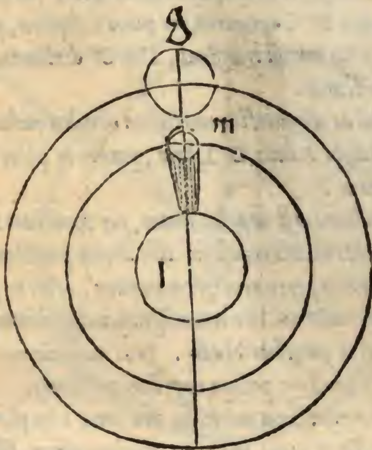
Eclipſis lunæ

Eclipſis Lunæ poteſt eſſe uniuerſalis , Solis uero minime.

Eclipſis Solis.

fg h i , Solis ſphæra ſub ecliptica, m Luna , l terra umbra m l.

Hæc hactenus de Eclipſibus.

Cæterum Zodiacus in duodecim ſigna diuiditur: quorum ſex ſunt arctica, ſiue ſeptentrionalia: Sex item antarctica, ſiue auſtralia. Arctica ſunt hęc: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Auſtralia hęc: Libra, Scorpius, Sagitarius, Capricornus, Aquarius, Piſces,

Coluri in ſphæra, duo ſunt circuli maiores, qui ad angulos rectos & ſphęrales ſe interſecant, diuiduntq́; quadrantes Zodiaci & æquatoris. Sic dicti, quod Græci κολοῦρα mutila uocant & imperfecta, quemadmodum ſunt coluri in cælo. Apparent enim dimidiati ſupra horizontem.

Colurus ſolſtitiorum, eſt circulus maior per principia Cancri & Capricorni, *per polos* Eclipticæ, *pariter & polos mundi tranſiens.* Hic & *declinationum circulus dicitur.*

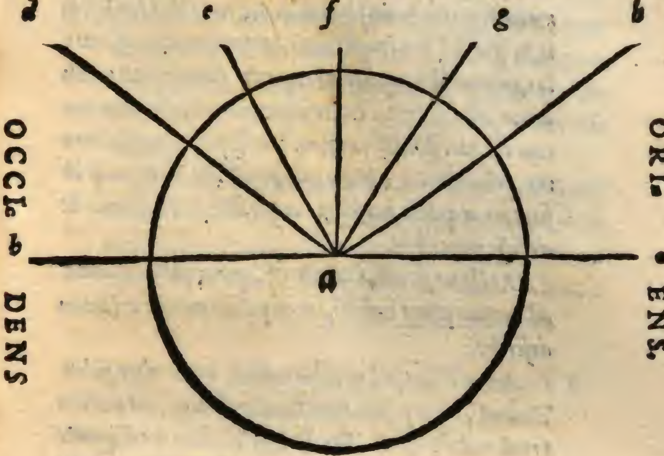
Colurus *æquinoctiorum itidem circulus maior eſt, per principia* Arietis & Libræ, *pariter ac polos mundi tranſiens.*

Meridianus *eſt circulus maior, per punctum uerticis & polos mundi tranſiens. Eſt autem punctus uerticis, qui recte ſupra rem ipſam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus.* Hic *etiam Zenith uulgo dicitur, ac appoſitus ei punctus* Nadir. Nos *non incommode (opinor) punctum pedum appellare poſſumus.*

Line*a meridiana autem ſic inuenitur:* In *planum cum horizonte æque iacentem circulum pinge, ſtilũq; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat.* Porrò *tum conſideranda eſt aſcendentis ſolis & occidentis umbra à ſtilo facta.* Nã *ubi ea breuiſſima fuerit, ſcias meridianum deducendum eſſe à ſtilo in extremum breuiſſimæ umbræ.*

Exemplum: *Sit c oriens, b occidens,*

SEPTENTRIO.

MERIDIES.

a ſtilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuiſſima autem a f, in ſeptentrionem iacta. Nam ſequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita creſcunt ordine, ut priores decreuerunt. Eſt igitur a f linea meridiana.

In horologijs noſtræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circumuoluitur, lineam meridianã oſtendit, quanquam non prorſus ad amuſſim. Neq; enim eodem meridiano nobiſcum, inuenitur lapſis ille, ſed aliquãto magis orientali. Ac eius auriculæ ſeptentrionem, tinctæ magnete, qui in ijs regionibus reperitur.

Horizon, quem finitorem quoq; dicunt, eſt circulus maior ſuperius hemiſphæriũ ab inferiore diuidẽs. Eſtq; is, in quẽ ſub dio conſiſtentiũ, circunducentiumq; ocu=los, uidetur obtutus deficere, qui & partem cœli uiſam à non uiſa dirimit. Diuerſarum autem regionum ua=rius eſt horizon, & omnium horizontium capitis uer=tex, polus dicitur. Nam tale punctum omniquaq; ab finitore, atq; ipſo horizonte æque diſtat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor eſt, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum deſcribit.

Antarcticus, eſt circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa polum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) omni par te æque diſtantem. Eſt itaq; alter ad Arcticum, alter ad Auſtrum. Diſtant autem à polis mundi. 4. gradibus fermè.

Tropicus Cancri, eſt circulus minor, quem Sol, dũ longiſſime ab æquatore in Boream deflexit, ad motũ primi mobilis deſcribit. Hoc autem fit, dum Sol princi=pium Cancri intrat. Dicitur etiam tunc ſolſtitiũ, quod ſol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, eſt circulus minor, quem ſol dum longiſſime ab Aequatore in auſtrum deflexit, ad motũ primi mobilis, efficit. Fit autem hoc, cum ſol prin=cipium Capricorni attingit. Cæterum id tempus Bru mam uocant Latini ſcriptores.

Declinatio ſolis eſt, dum ab Aequatore ad tropicos ſol diſcedit. Arcus uero Coluri interceptus à Tropico & æquatore diſtantiam eius habet, quæ eſt .24. graduum fermè. Tantum enim etiam Tropici ab æquatore diſtant, et poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictum eſt.

Aſcenſio declinationi contratrio modo intelligitur dum ſol à Tropicis æquatori appropinquat, quanquã ſenſibile iudicium dicit ſolem aſcendere, dum ad Tropicum Cancri deſcendit: deſcendere uero, dum à Cancro ad æquatorem cedit, cum potius tamen aſcendat.

DE COMPOSITIONE MATErialis Sphæræ, atque inibi de circulorum Theoria. Cap. VII.

SPhæram materialem ſi quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos ſphæralesq; ſe interſecent. His, ſi ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cum ambobus Tropicis, ſed æquatorem in medio, Tropicos ab æquatore diſtantes .23. gradibus, & 51. minutis, hoc eſt quod nunc toties diximus. 24. gradibus fermè. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuiſis, ipſorum quidem quadrantum ſingulorum eſſe nonagenos gradus. Quare ſecundum eam theoriam, oportet reliqua ſpacia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur: Primo in tres æquas partes: Et hæ deinde rurſus in ternas alias: Deniq; hæ ſingulæ in

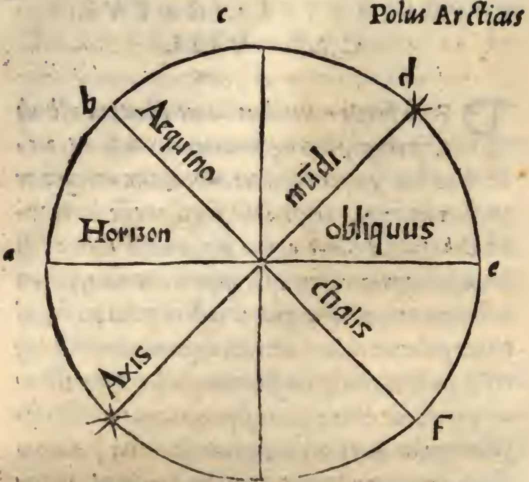
denas. Atque ita in quouis quadrante. 90. gradus emergunt. His ita habitis, facile eſt reliqua uel demere uel addere. Nam unica hac diſtantia ſeruata. 24. fermè gradum, ſpacia in ſphęra facile noſcuntur. Tot enim gradibus diſtát Tropici ab æquatore, atque arctici à ſuis polis: et Zodiacus ab altero Tropico ad alterum ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, ſcindat autem æquatorem ſuper Coluro æquinoctiorum, appropinquet uero polis ſuper Coluro ſolſtitiorum. Poſtremo Meridianus & horizon aptentur ſecundum ipſorũ deſcriptionem, & parata eſt Sphęra, quantum Geographico negocio uſui eſt.

Integrum eſt res tota, aut rei pars, quę ſexagenaria diuiſione non prouenit. Minutum eſt ſexageſima pars integri. Secundum eſt ſexageſima pars Minuti Tertium, ſexageſime pars Secundi: atque ita deinceps ſecundum multitudinem unitate creſcentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in. 4. æquas portiones, quos quadrantes uocamus, Quadrans in tria ſigna, Signum in. 30. gradus, Gradus in. 60. minuta, Minutum in. 60. ſecunda, Secundum in. 60. tertia, &c.

Exemplum in tempore. Dies naturalis in. 24. horas diuiditur, Hora in. 60. Minuta, minutum in. 60. ſecunda, Secundum in. 60. tertia, & ſic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedunt, eſſe integra: quæ uero ſequuntur, eſſe partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI INTELLIGATVR. CAP. VIII.

PORrò firmis rationibus demonſtratum eſt ab Aſtrologis, ubicunq; locorum homo fuerit, medium cœli illi ſemper apparere. Hoc autem animaduertendum, in ſingulis regionibus, ſingulos eſſe horizontes. Deniq; illud etiam operæ precium eſt notare, ſi homo ſub æquatore fuerit, illi apparere utrunq; polum in horizonte. Sin ab æquatore ceſſerit polos uerſus, alterum polorum eleuari, alterum deprimi inuiſibilemq́; reddi. Atq; ut res clarior ſit, exemplo hoc demonſtrandum eſt. Cede ab æquatore ſeptentrionem uerſus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumq́; itidem uno gradu cedent. Item ſi ab æquatore ad Tropicum uſq; Cancri iueris, leuatus eſt polus Arcticus. 24. gradibus fermè, totidem Antarcticus depreſſus gradibus, tot etiam ceſſit punctus oppoſitus uerticali puncto, ac ſic deinceps, donec ſub ipſum polum conceſſeris. Quatuor itaq; hæc puncta, magnam huic negocio lucem adferunt, quare diligenter conſideranda ſunt. Colligitur ex his, idem eſſe ſi dicas: polus noſter. 50. gradibus leuatur nobis: Siue: polus noſter ab horizonte. 50. gradibus diſtat: Siue: Zenith noſtrum ab ęquatore. 50. gradibus abeſt. Eſt autem hęc huius rei demonſtratio.

Polus antarctic.

Sit Colurus noſtro Meridiano iunctus, a b f. horizon a e. Zenith eius c. æquator b f. Polus mundi arcticus, d, erit c e, quarta circuli pars. & b d ſimiliter. Probatio. quia ſunt quadrantes à polis ad ſuos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porrò c d; communis arcus eſt duorum quadrantum c e, & d b. Ipſo igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet b c, diſtantia Zenith ab æquatore, et d e eleuatio poli ſupra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus ęqualia demas, remanentia erunt ęqualia.

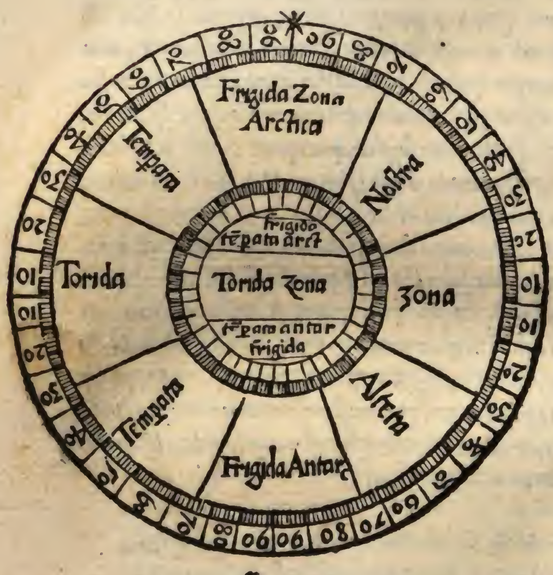
DE QVINQVE ZONIS. CAP. IX.

ZOna eſt ſpacium de ſuperficie cœli, ac eadē quidē proportione terrę, inter duos circulos minores comprehenſum. Sunt autē circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porro Aequinoctialis non diuidit Zonas, ſed unam Zonam mediam ſecat, uidelicet Torridam. Neq; uero per Zonas, circuli intelligendi ſunt iam dicti quatuor: cum Zonę uox ſuperficiei ſphęrę impoſita ſit. Nec ulli circuli in cœlo latitudinem habere intelliguntur, uno excepto Zodiaco. Nec obſtat, quod circulus etiam ſuperficies eſt Latitudo enim eius non cingere ſphæram, ſed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam ſuo modo cingit ſphęram. Hic illud notandum, quemadmodum in cœlo æquator eſt, ita etiā in terra, & eodem modo de alijs circulis minoribus. eſt enim terra, quæ ſubiecta eſt ęquinoctiali, Eſt item quę ſubiecta eſt Tropicis, deniq;, quę ſubiecta eſt extremis circulis. Atq; ita etiam de Zonis intelligendum. Nam ut in cœlo quinq; ſunt zonę, ita ſua proportione, quinq; in terra. Id nemo exquiſitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte deſcripſit atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμωρφώσεων.

Vtq; duo dextra cœlum, totidemq; ſiniſtra
Parte ſecant Zonę, quinta eſt ardentior illis,
Sic onus incluſum numero diſtinxit eodem
Cura dei, totidemq; plagæ tellure premuntur.

Quarum quæ media eſt, non eſt habitabilis æſtu.
Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
Temperiemq; dedit, mixta cum frigore flamma.

Latitudo zonarum facile habetur, ſi quis ſciat diſtantiam quinq; circulorum. Nam. 24. fermè gradus totum negotium uerſant.

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM RATIONE.
CAP. X.

Vplices ſunt in ſphæra paralleli. Alij enim diſtinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnunquam quinis

nis gradibus,nonnunquam denis diſtantes,numerando ab æquatore polos uerſus. Alij diſtinguunt differentias horarum diei artificialis. Nam quo magis ab æquatore diſceditur,tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem parallelli non pinguntur in mappullam,uerum marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem ac de his nunc tractabimus. Vt autem intelligatur qua ratione poſiti ſint,hęc prænotanda duximus, Quod lougitudo regionum ſumitur ab ortu in occaſum, Latitudo uero à ſeptentrione in auſtrum. Porrò latitudinem diſterminant paralleli, menſurant meridiani. Longitudinem uero diſtinguunt meridiani,menſurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes ſibi inuicem ſunt æquales: ſunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant(quippe ſic non eſſent paralleli) neceſſum habent, ut alius alio ſit maior,omnium uero maximus,æquator. Et ipſi à meridianis inæqualibus arcubus interſecantur: quorum arcuum proportio ſciri non poteſt,niſi ex totius circuli proportione ad maximum. Præterea notandum,ſub ęquatore habitantibus,ſemper eſſe diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius cauſa eſt,quod horizon eorum omnes parallelos,quos ſol deſcribit,medios ſecat, ad angulos rectos & ſphęrales, æqualesq́; arcus ſupra a ꝙ infra horizonta relinquit. Verùm quo magis ab æquatore diſceditur,tanto maiorem eſſe horarum uariationem,noctisq́, & diei. Ergo ubi horarum

uariatio eſt ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in ocadentem à ptolemæo deſcriptus eſt, uſq; in eum, qui per medium Hyberniȩ, ubi propter ſphȩræ prȩcipitem coartationem, nō quadrantibus preditur, ſed medietatibus, & paulo poſt totis horis. Eſt autem hȩc ſubiecta deſcriptio ex Ptolemȩi libro περὶ τῆς μεγάλης πραγματείας.

22	17 1/4	55	36 1/4	85 1/3	304 1/2	Per Buuēn Britāniæ.	
21	17	54.1.min.	34 1/2 1/3 1/12	82 1/2 1/12	278 1/2 1/4	Per Tanais oſtia.	IX
ſex. 20	16 1/2 1/4	52.50.minut.	33 1/2	79 1/12	253 1/6	Per Rheni oſtia	
19	16 1/2	51 1/2 1/[illegible]	31 1/3 1/12	75 1/3 1/12	129 2/3	Per Agrippinam a lo ıá	IX
18	16 1/4	50 1/4	29 1/2 1/3 1/12	71 2/3	210 1/3	Per mediam Mæotim.	
17	16	48.32.minut.	27 1/2	67 1/2 1/3	188 1/2 1/12	Per boryſthenis oſtia.	VIII
16	15 1/2 1/4	46.51.minut.	25 1/2	63 1/2 1/3 1/12	174 1/6	Per fontes iſtri.	
15	15 1/2	45.1.minut.	23 1/4	60	155 1/12	Per mediũ põtũ Euxinũ.	VII
14	15 1/4	43 1/4	20 1/2 1/3	55 1/2 1/3 1/12	144 1/4	Per maſſiliam.	
Tropicus Cancri. 13	15	40.56.minut.	18 1/2	52 1/2	127 1/2 1/3	Per Helleſpontum	VI
12	14 1/2 1/4	38 1/2 1/12	15 2/3	47 1/2 1/3	114 1/2 1/3 1/12	Per Smyrnam.	
11	14 1/2	36	12 1/2 1/3 1/12	43 1/2 1/12	103 1/3	Per Rhodum.	V
10	14 1/4	33.18.minut.	10	39 1/2	93 1/12	Per mediam phœnicæam.	
9	14	30.22.minut.	6 1/2 1/3	35 1/12	83 1/4	Per inferiora Aegypti.	IIII
8	13 1/2 1/4	27.40.minut.	3 1/2	31 1/2 1/3	54 1/2 1/2 al.	Per Ptolemaida Thebaid.	
7	13 1/2	23.51.mi.20.ſec.	0	27 1/2	65 1/2 1/3	Per Syenen.	III
Amphiſcij Sex. 6	13 1/4	20.14.minut.	3 1/2 1/4	22 1/3	58 2/3	Per Napatos	
5	13	16.27.minut.	7 1/2 1/4	17 1/2 1/4	51	Per Meroēn.	II
4	12 1/2 1/4	12 1/2	12	13 1/3	44 2/3	Per Adulicum ſinum.	
Aequator. 3	12 1/2	8 1/3 1/12	16 1/2 1/[illegible]	8 1/2 1/3	37 1/2 1/3 1/12	Per Aualicum ſinum.	I
2	12 1/4	4 1/2	21 1/3	4 1/2 2 1/2	32	Per Taprobanen.	

Numerus parallelorum	Horæ an... partibus.	Eleuatio poli, ſiue eleuatio parallelorũ ab Aequatore.				Loca p' q scribuntur paralleli.	Climata.
39	Medius annus	90	90			Per mare glaciale	XIX
38	Menſes quinq;	84	75			Per mare glaciale	
37	Menſes quatuor	78 1/3	60	Gradus Tropici ex utraq; parte		Per mare glaciale	XVIII
36	Menſes tres	73 1/3	45	puncti maximæ eleuationis ſu=		Per Pilappos	
35	Menſes duo	69 1/2	30	pra horizonta latitudi.		Per mediam Islandiã	XVII
34	Menſis unus	67 1/2	15			Per Gotthiam	
33	24	66 1/6	Periſcion primus.i.umbras circũducentiũ.			Per Gotthiam	XVI
32	23	66				Per Gotthiam.	
31	22	65 1/2				Per extrema Scythię	XV
30	21	64 1/7				Per Scythiam	
29	20	63				Per Thylen.	XIIII
28	19 1/2	62				Per Ebudas inſulas.	
27	19	61				Per Septẽ.Hiberniȩ	XIII
26	18 1/2	59 1/2	Hic umbrarum rationes deficiunt.			Per mediũ Hyberniæ	
25	18	58	40 2/3	96	419 1/12	Per auſtrales part.Hyb.	X
24	17 1/2 1/4	57	39 1/2	92 1/3 1/12	372 2/3	Per Camolodunũ Britã.	
23	17 1/2	56	37 2/5	88 1/2 1/3	335 1/4	Per mediã Britantiã	XI
22	17 1/4	55	36 1/4	85 1/3	304 1/2	Per Bullẽũ Britãniæ.	
21	17	54.1.min.	34 1/2 1/3 1/12	82 1/2 1/12	278 1/2 1/4	Per Tanais oſtia.	X
20	16 1/2 1/4	52.50.minut.	33 [illegible]	79 [illegible]	255 1/6	Per Rhem[illegible]	

Periſcij Septem. (rows 39–34) — Polus Arcticus.

Heteroſcij uiginti & (rows 33–20) — Circulus Arcticus.

In hac figura primus ordo ſignificat numerum pa rallelorum. Sunt enim. 39. in uniuerſum in ſecundo or dine poſitæ ſunt horæ cum partibus. Diuenitur autē ab 12. horis ad medium annum. Porrò tertius ordo decla= rat, quot gradibus quiuis parallelus ab ęquatore diſtet donec ad nonageſimū uſq; gradū peruentū fuerit. De= inde ſequūtur tres ordines pro umbrarū in Gnomoni= bus ratione quorum primus æſtiuā umbram explicat, Secundus ęquinoctialis, Tertius Hybernā, uſq; ad. 25. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum propter propinquitatem nimis anguſtam, ut ait Pto= lemęus.

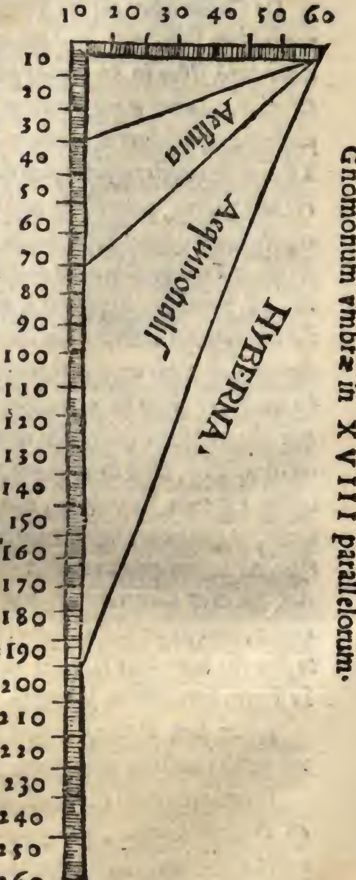
Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, ꝑ quæ paralleli ipſi meant. Marginibus porrò appoſuimus ut utrinq; illic parallelorum nomina ex umbris, hic clima tū numerum. Sed de ijs in ſequentibus copioſius diſſe remus. Exēpli gratia. Aequinoctialis eſt primus paral lelus, qui habet perpetuo. 12. horas. Elongatio eius nulla eſt: quippe alij paralleli ab ipſo diſtant. Aeſtiua umbra eſt. 27. & ſemis partium, qualium Gnomo. 60. Aequi noctialis nulla, Hyberna totidem quot æſtiua. Per me= diam autem Africam deſcribitur æquinoctialis, ut ha bet noſtra ætate terra habitabilis.

Itē ſecundus parallelus. 12. habet horas, et quadran tem: diſtat ab æquatore gradibus quatuor et quadran te. Vmbra æſtiua partes habet. 21. & trientē Aequino ctialis partes. 4. cū triente et uncia. Hyberna uero tri= ginta duas. Meat autem ꝑ Taprobanen inſulā Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo conijciendū.

De Gnomonibus aũt hoc ſciendũ: Erigatur ad perpendiculum ſtilus in plano, æque cum horizonte iacẽte diuidaturq́, ſtilus in. 60. æquas partes, in quas eaſdẽ & planum iacens æque ſcindatur, ſed longius multo protendatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queãt. Tũ ſanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nã æquinoctialis umbra bis in anno inquiri poteſt, æſtiua ſemel hac hyberna ſemel, uidelicet cum ſol eſt in Tropicis. Deficiunt autem umbrarũ rationes in. 26. parallelo. Superfluũq; eſt (ait Ptolemæus) uel horarum, uel umbrarũ quadrantes, in gnomonibus recenſere, ob nimis anguſtam propinquitatem parallelorum. Porrò obiter hic notandum, ꝙ ex umbrarũ, quã quã alia, ratione, triplices ſunt nominati paralleli. Primi Amphiſcij, ideſt in utranque partem umbram mittentes. Fit enim bis in anno, ſole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbræ ad auſtrum declinant, cum Sol circa Cancrum uerſatur: ad ſeptentrionem autem, cum ſol ad Capricornum deſcendit. Tales certe ſunt oẽs inter duos tropicos comprehenſi paralleli: In figura uero noſtra, ſex primi.

Alteri ſunt Heteroſcij, ideſt in alteram duntaxat partem umbram mitttentes.

Primus eiuſmodi eſt parallelus per Syenen, uidelicet Tropicus Cancri, quanquam is ſolem ſupra caput habet non etiam reliqui Heteroſcij. Heteroſciorũ itaq; primus eſt Tropicus Cãcri, Vltimus autem triceſimus ſecundus, numero quidem uigeſimusſextus, omnes

à Tropico Cancri ad circulũ arcticũ uſq;. Vltimi ſunt Periſcij.i.qui um= bram in omnes ho rizontis partes mit tunt in circulum omni die. Horũ pri mus eſt triceſimus tertius parallelus. Quippe ĩ hoc dies 24. horarũ eſt. Et totus quidem æſti uus tropicus ſupra horizẽta cõſpicatur, alter uero occulitur. Numero quidem Periſcij ſunt ſeptẽ, à circulo arctico o= mnes ad polũ uſq;.

Inter circulum arcticum et polum propter ſphæræ an guſtiam, differẽtia parallelorum per 15. augetur gra= dus, ſed utrinq; ab

latere Meridiani intellecti, qui menſes ſingulos efficiũt, donec ſub polum deuentum eſt, ubi dimidiatus annus, eſt, dies unus: dimidiatus alter, nox una: quoniam ſex ibi ſigna ſupra horizonta conſiſtunt, ſex infra. Itaq; totus annus illic ex die uno, & nocte una conflatur. Eſt autem hęc figura dimidiatæ ſphæræ. Nam hemiſphæria eiuſdem rationis ſunt. Et quæ in hoc diximus hemiſphærio, in altero prorſus ita habent. Quare res explicata in hoc noſtro, in altero patet.

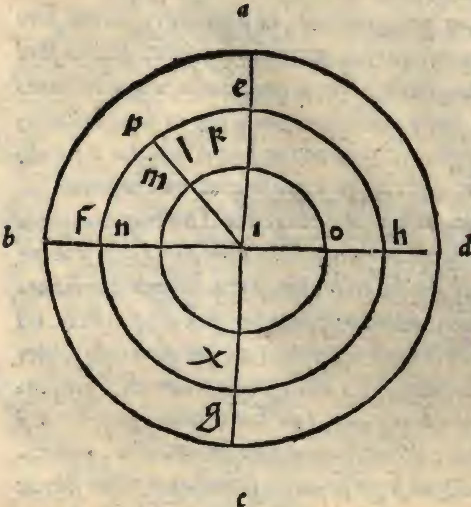
DE CLIMATVM RATIONE, Caput XI.

CLima proprie regio eſt, &, ut columella ait, quoquo uerſus. 60. pedũ, eſt enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autem hoc pacto: Clima eſt ſpacium terræ, inter duos parallelos cõprehenſum, in quo porrectiſſime ab initio Climatis, uſq; ad finẽ eiuſdẽ, dimidia hora uariatio eſt diei. Vbi notandum, quotum aliquot clima ab æquatore fuerit tot ſemihoris, longiſſima eius loci dies, ſuperat diẽ nocti æqualẽ. Eſt igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorũ. Nã paralleli quadrantibus diſtant, Climata uero duobus quadrantibus ideſt, mediatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis cõſtituuntur, ibi Climata integris horis procedunt, et ſic ſequenter ad finẽ uſq; parallelorum, ſeruata dupla ratione. Ex figura autem præcedenti parallelorum facile eſt conijcere omnia accidentia Climatum, ut ſunt horarum differentiæ, poli eleuatio, et umbrarũ ratio. Porrò qui noſtra ætae de Climatum ratione ſcripſerunt,

*præceptionem nobis dederunt cum ab initio, tum à fi-
ne claudicãtem: qualis eſt* Ioannis *à* Sacro *Buſto, quẽ
authorẽ de ſphęra, uocãt.* Climata *uero haud dubie de
nominari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora
diei uariatio eſt.* Erunt *itaq;* Climata. 19. *his nomini-
bus nominata:* Per Aualicum *ſinum, per* Meroën, *per*
Syenen, *per inferiora* Aegypti, *quod alij* διὰ ἀλεξαν-
δρείας: ꝑ Rhodum. ꝑ Helleſpontum, *quod author de
ſphæra uocat* διὰ ῥώμης: ꝑ *medium pontum,* ꝑ Bo-
riſthenis *hoſtia per* Agrippinã Coloniam, *per* Tanais
fluuij hoſtia, per mediã maiorem Britanniã, *per auſtra-
les partes* Hyberniæ, *per ſeptentrionalia* Hybrniæ, *per*
Thylen, *per extrema* Scythiæ, *per* Gotthiam, *per me-
diam* Islandiam, *per mare* Glaciale, *& ultimum hinc
polum uſq;.* Cæterum *ut hic deſcripta ſunt* Climata *he-
miſphęrij noſtri, ita in altera parte alterius hemiſphæ-
rij, eadem ratione conſtitui poſſunt, quemadmodum
etiam antea de parallelis diximus,*

QVOD TERRÆ QVANTITAS Humano ingenio certo deprehendi queat. Caput. XII.

A*D eam rem hypotheſes ſunt aliquot.* Prima. *Cir-
culi ad circulum eſſe proportionem.* Secunda.
Medium *cœli nobis ſemper apparere.* Tertia. *Demiſſos
radios à ſole, in terræ differenteis parteis, parallelos eſ-
ſe.* Quarta. *Terram ſe ad totum cœlum habere uelut
punctũ.* Quinta *Aequaliũ angulorũ productas circun-
ferentias, ſimiles eſſe, ideſt eãdẽ rationẽ, proportionẽ q;
habere ad circulos ſuos.* Eius *eſt exemplum ſubſequẽs.*

Nã quemadmodũ b a,eſt quadrans maximi circuli a b c d, ita f e eſt quadrans medij circuli e f g h, & n k minimi. Sunt enim omnes ad angulum a i b.Item ut p e eſt octaua pars medij circuli , ita l k eſt octaua par minimi circuli. Sunt enim ad eundem angulum arcus. Ita quemadmodum cœlum in quatuor æquas partes diuidimus,ſuper centrum mundi,nimirũ ſua proportione etiam terra in quatuor partes ſcinditur,ut ſuperni quadrantes infernis quadrantibus cõparẽtur.Et quemadmodum quadrantes in cœlo nonaginis gradibus diuiduntur, ita etiam terræ quadrantes. Cum autem cœlum circumuoluatur, totum utiq; ſub aſpectum cadit:atq; ita facile eſt illic quartam portionem

inuenire. Secus autem de terra Quandoquidem homo diutina peregrinatione, ni ſuperiora reſpexerit ſcire non poteſt quo tam partē eius tranſierit. Alioqui *fallimum erat totius terræ quantitatem, atq adeo omnes eius partes inueſtigare.* Ideoq; *hæc ex ſuperioribus uenari oportet. Quam ad rem ſunt* Aſtrolabia, *atque alia inſtrumenta multa.* Porrò *de quadrante negoaum fallimum eſt, id nunc exequemur.* Diuide *quemuis circulum in partes quatuor, ita ut dimetientes duæ ſe in centro ad angulos rectos interſecent.* Deinde *ſemidiametro alteri pinnulas appone, per quas & poli ſtella, uel aliud aſtrum uideri queat: aut per quas radij ſolares poſſint demitti.* Ex *dictis autem notum eſt, ſi per pinnulas uideas polum, eam dimetientem ſignificare axē mundi: alteram autem pinnulis carentem, æquatorem. Quod ſi per foramina pinnularum, radios ſolis accipias (quod commodiſſime fit cum ſol ſub equatore decurrit) illa dimetiens tunc ſignificat æquatorem, altera uero axem mundi.* Porrò *limbus quadrantis diuidendus eſt in nonaginta partes, & ſi uoles, etiam oppoſitus arcus in totidem.* Denique *fige in centrum perpendiculum, & paratus eſt quadrans, quantum ad hoc negotium attinet.* Huius *hęc eſt figura.*

Perpen- diculum.

Punctus pedum.

Cæterum memoria tenendum eſt, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cædere, ab meridie in ſeptentrionem cædentibus nobis, aut contra, à ſeptentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, Zenith capitis noſtri, atq; punctum ei oppoſitum. Nam quantum ſuperius nos ab æquatore diſceſſerimus, tantum inferius oppoſitum punctum

in limbo quadrantis abſciſſus à perpendiculo, uidelicet ab n in m erit numerus eleuationis poli, ac ſic regionũ latitudo à nobis inquiſita eſt.

DE LATITVDINE TERRÆ. CAPVT. XIII.

Latitudo terrę à meridie in Septentrionem intelligitur, ſed perquiritur ex ſuperioribus dictis. Quippe ſub æquatore polus in horizonte conſpicitur. Sin autem uerſo itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu ceſſerimus, id quod, ut iam diximus, ex inſtrumento facile haberi poteſt, hoc tum ſpacium metiri oportet: quo menſo, aperte apparebit quantum terrę ſingulis gradibus reſpondeat. Porrò

id inter bina loca, ubicunq; gentium uoles, inuenire poteris, modo à Meridie *in* Septentrionem, *aut contra, inceſſeris recta ſub meridiano. eum numerum uel milliariorum, uel ſtadiorum inuentum multiplica in.* 360. *gradus.* Ita *habebis totum ambitum terræ, qui quidem eſt ſecundum maiorem circulum.* Verum *quot ſtadia ſingulis gradibus reſpondeant, diuerſum authores tradidere.* Ptolemæus *enim ſingulis gradibus quingenta ſtadia deputat, quæ ſi multiplicauerimus in.* 360. *gradus, prouenient.* 180000. *ſtadiorum.* Rurſus *ſi hunc numerum multiplicauerimus per.* 7. *ac ſummam productam per.* 22. *diuiſerimus, emerget ſubito numerus dimetientis, ſtadiorum.* 57272. *ac* $\frac{8}{11}$. Quod *ſi octona ſtadia ſingulis millibus paſſuum deputabis, fiunt totius ambitus milliaria* Romana. 22500. Plinius *enim lib.* 2. *cap.* 32. *ait ſtadium habere paſſus.* 125. Itaq; *in millenos paſſus uenient octona ſtadia.* Eratoſthenes *autem, ut idem* Plinius *penultimo capite lib.* 2. *author eſt, ſingulis gradibus deputat ſeptingenta ſtadia.* In *quibus à* Ptolemæo *ducenis ſtadijs diſtat.* Eratoſthenis *ſupputationem ſecutus eſt* Strabo & *ueterum pleriq;, & author de ſphæra.* Ambitus *autem totius maioris circuli, authore* Eratoſthene, *erit.* 252000. *ſtadiorum.* At *millium paſſuum* 31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM. CAPVT. XIIII.

Sanè à Borea *in* Auſtrum *perſpicale eſt regionum latitudinem, ut capite præcedente iam docuimus*

inuenire, quandoquidem utrinque aliquod immobile principium eſt, uidelicet polus. At ab ortu in occaſum non ita facile, quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum Zodiacus in. 12. ſigna diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod Zodiaci ſigna inæqualiter oriuntur atque occidunt. Porrò quini deni gradus æquinoctialis, ideſt, dimidiatum ſignum, ſingulis horis conſcendunt, Triceni uero, ideſt, totum ſignũ, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus ęquator intra. 24. horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. Item ſemicirculus intra. 12. & ſinguli quadrantes ſenis horis. Vt igitur ciuitatum longitudo inueſtigetur, hoc conſyderandum eſt, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Neceſſum enim eſt, ut quæ magis ad orientem ſunt urbes, etiam citius orientem ſolem habeant, quàm eæ, quæ ad occaſum uergunt. Quod ſi ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem ſolem quàm altera, haud dubie quinis denis gradibus diſtabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, diſtabunt gradibus ſeptenis ac ſemiſſibus. Verum hæc differentia ortuum, in diuerſis regionibus poteſt accipi, ex uno aliquo, quod eodem tempore, atque adeo uno momento apparet in diuerſis regionibus. Quales ſunt eclipſes Lunę, quæ uno quidem minuto temporis conſiſtunt, ſed ijs, qui magis orientales ſunt, plureis horas de horoſcopo abſcindunt, quandoquidem citius habuerunt orientem ſolem, ideoq; citius etiam numerarunt, ut Arbilis Aſſyrię urbs orientem

DE MENSVRA ET EIVS PARtibus, atq; inibi de pede Romano.

CAP. XV.

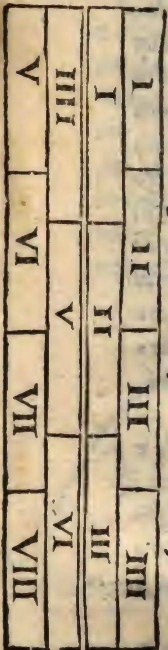
MEnſuram omnem,de qua nobis ſermo eſt,fi
nitam eſſe conſtat. Partes uero eius multæ
ſunt,cum apud Latinos,cum apud Græcos
Nobis à minimis incipiendum,ſed breuiter,ut alia.
Eſt igitur digitus,qui continet quatuor hordei grana
in latum poſita.Palmus minor quatuor habet digitos,
græce παλαις: à noſtris tranſuerſa manus.Maior.12.
digitos,quem Græci σπιθαμὴν uocant,Latini dodran
tem.Pes quatuor palmos minores habet. Cubitus ſiue
cubitum,ſeſquipedem.Greſſus,duos pedes et ſemiſſem;
græce βῆμα Paſſus quinq; pedes,hoc eſt, duos greſ-
ſus.Orgya,ſex pedes:eſt enim menſura inter manus
expanſas,ut uertit ex Suida Budæus. Stadium.
125.Paſſus.Plethrum,centum pedes,quanquam ſępe
pro iugero capitur.Diaulos,duo ſtadia. Milliarium
nomen habet à mille paſſibus:continet autem ſtadia
octo.Dolichos,duodecim ſtadia. Schœnus.60.ſta
dia.Paraſanga.30.ſtadia. Stathmos porrò, ideſt,
tabellariorum,ſiue ueredariorum diuerſorium, menſu
rarum maxima,non ita certa tamen: apud quoſdam
tamen milliaria.28.& ſemis continet.

Quando aũt de menſuris certatim oẽs pręcipiunt
qui Mathematica noſtra ætate docent,pauci uero, quo
ties quid oculis ſubijciendum eſt,quicquam certi adfer
re in medium poſſunt,operę pretiũ uiſum eſt nobis mi

ornatiſſime Ioannes*,ſtudioſæ iuuentuti indicare uel unam hic menſuram pictam,pedis inquam* Romani*, quam quondam cum* Lutetiæ *degerem,à* Clariſs.uiro, D.Guilielme Budæo,*Galliç noſtræ maximo orna= mento,accepi.*Nam *forte cum ab urbe peſtis nos pelle ret,ac ambularæ aliquo liberet,commodum in mentẽ uenit,ut illius uillam inuiſerem.* Et *uidi quidem non abſq; ingenti uoluptate.*Demum Baſileç *cum benigni= tas tua è* Franca *legatione reuerſa,uellet aliquot men ſibus hic frui conſuetudine* D.ERASMI Rotero *dami,ueræ ac* Chriſtianæ Theologiæ *inſtauratoris, parentisq́; noſtri,ac omnium ſtudioſorum, monſtra= retq́; mirificum hoc opus ſphæræ,quod* Chriſtianiſſi= *mus* Galliarum *rex* FRANCISCVS *tibi dono dederat in monimentum amoris mutui.* Memini *me quoque tum tibi commonſtraſſe,quid muneris ego à* Budęo,*eiuſdem illuſtriſſimi* Regis Secretario *habe rem.*Erat *munus illud tuum regium,eximium,ac ma gnificum,à maximo principe datum.*Meum *non eiuſ modi, ſed tamen quale decebat doctum ac eximium uirum dare,ſtudioſum accipere.*Certe *ut nulla ſit do= norum comparatio,certe animi nobis æſtimandi ſunt* Rex *eſt omnium munificentiſſimus,*Budęus *omnium humaniſſimus,uterq; munificus,uterq; humanus.* Sed *ad rem reuertar.*Iubebas *tum ut faber aliquis eundẽ pararet tibi pedem,quod factum eſt à nobis ſedulo.* Atq; *hic eſt,quo urbs* Pariſienſis *in operibus publicis utit̃.*Putatq́, Budęus *eã formã à* Romanis *in* Gallias. *ut plæraq; alia,ueniſſe.*Eã *hic oculis ſubijcere placuit,*

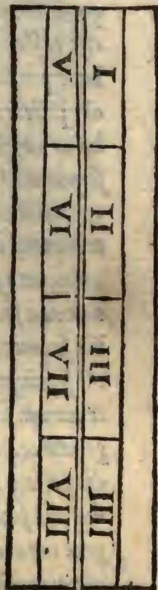
ſed

Vnciæ ſiue pollices. Digiti.

Dimidium pedis Romani, ac urbis Pariensis.

Palmi. Digiti.

Dimidum pedis antiqui qui ex Leonardo.

ſed dimidiatam duntaxat, propter ſpacij anguſtiam.

Porrò cũ hęc ſcriberem, in manus noſtras uenit alius Ro.pedis typus Leonardi de Portis. Iuriſcõſulti Vicentini, *uiri apprime eruditi, ac diligentis, quam ait Romę in hortis* Angeli Colocij *uiri doctiſſimi extare.* Eam *quoq; formam hic appinximus, ne ſtudioſi hic quicquam deſiderarent.*

Pariſiẽſi pedi fermè cõueniunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autẽ Leonardi *pedem plus uncia. Et ipſe* Leonardus *ingenue fatetur pedum publicorum formas maiores eſſe uncia.xvi. digitis manus non omnino craſſæ, ut nunc ſunt homines.* Ridiculum *autem fortaſſis, quod quidam putant olim maiores fuiſſe homines, quàm ſint noſtra ætate.* Vtut *res ſe habeat, ueriſimilius eſt, cum primum typus hic hominibus placeret, ut menſure examen eſſet, electum eſſe hominem eximiæ ſtaturæ, non omnino portentoſæ, nec etiam prorſus uulgaris, à cuius magnifica forma, magnifica mea*

ſura acciperetur. Et *uidi quorū pedes excæderent hanc formam* Pariſienſem,*ſed in paucis:in plęriſq; deficere* Leonardus *putat à natura hæc inſpicienda: quando=quidē nominatio pedis à natura eſt:* Et *ſiliquas ubiq; eſſe eaſdem,& digitos quoq;.* At *ego conijcio poſtea hanc per ſiliquas diuiſionem à doctis adiectā, primū aūt pedem uſurpatū ut nunc puplicæ habetur.* Verum *huius negotij inſtitutum non eſt,ut hæc exactius pro ſequamur.* Quod *aūt ad negotium noſtrum attinet ſci endum in omnibus circulis maioribus,quoquo uerſus trahantur,omneis gradus æquales eſſe, atq; ſingulis quingenta ſtadia reſpondere,authore* Ptolemęo,*ſi co=dex non fallit.* Nam *authore* Eratoſthene, *quem fer=mè ſequuntur* Geographi,*collatio ſingulorū graduū, eſt ſeptingentorum ſtadiorum.* Neq; *uerſimile eſt, du centorum ſtadiorum differentiam in ſingulis accidiſſe gradibus.* Id *etiam ſupra adnotauimus,cum de latitu=dine terræ diceremus.* Quapropter *multiplicati cœli gra dus,qui ſunt.* 360.*in quingenta ſtadia, ſubito emer=gent maximi cuiusq; circuli ſtadia.* 180000 *quæ ſi per octo diuidantur, prouenient milliaria italica.*
22500.*In parallelis autem diſcrimen eſt, nam quan to æquinoctiali propinquiores ſunt,tanto maiores ar=cus habent,ac proinde maiorem collationem in gradi bus.* Contra *uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent,& proinde minorem collatio=nem in gradibus.* Hęc *in tabulis* Ptolemæi *ferè mar ginibus apponitur.*

DE VENTIS. CAPVT. XVI.

Ventus eſt exhalatio calida & ſicca, lateraliter circa terram mota. Cauſa *efficiens uenti eſt* Sol *et aſtra.* Materia *ue o exhalatiò, quæ dum in ſublime, partim aſtrorum ui, partim natura tollitur, obſtaculũ inuenit mediam regionem aëris frigidã, & ab ſe pellẽtem calidũ.* Ideoq; *retruditur exhalatio, meatq; in obliquũ circa terrã.* Vbi *notandũ, aërem ſecundũ qualitatem, diuidi in tres regiones: infimã, quę proxime circa nos eſt pl runq; temperatã:* Mediam *frigidam, quam attingunt cœlſiſſimi montes.* Tertiam *ſupremam*

calidam,proximamq́; ſphęrę ignis.In hac poſtrema generan ur dracones uolitantes,ſtellæ cadentes,& ſimiles impreſſiones,ut uoāt Phyſici. Quod uero ad loca uentorum attinet,notandum in quouis horizonte quaternas uentorum regiones principales intelligi poſſe, quibus utrinque binas ad pingere oportet.Erunt itaque tres ab ortu uenti,tres ab occaſu,totidem & à ſeptentrione,& à meridie: quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos à tropicis utrinque imaginamur,ſicut ab Arcticis ex utraque parte.Poëte uero quatuor duntaxat uentos principales nominarunt ab ortu Eurum,ab occaſu Zephyrum, à ſeptentrione Boream, & à meridie Auſtrum.De hac re ſunt hæc Manilij duo carmina.

Aſper ab axe ruit Boreas,fugit Eurus ab ortu.
Auſter amat medium ſolem, Zephyrusq́; cadentē

Eandem rem Naſo lib.1.Metamor. deſcribens quanquam magis explicatio ſermone, atq; adeo, ſplendidioribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram,Nabathæaq́; regna receſſit,
Perſidaq́;,& radijs iuga ſubdita matutinis.
Veſper & occiduo quæ littora ſole tepeſcunt,
Proxima ſunt Zephyro.Scythiā,ſeptemq́; triones
Horrifer inuaſit Boreas.contraria tellus
Nubibus aſſiduis,pluuioq́; madeſcit ab Auſtro.

Venti etiam diuerſarum ſunt conditionum, ſaniſſimi Boreas & Subſolanus:peſtiferi Auſter & Chorus: tonitruoſi præ cunctis quidem Boreas,quāquam etiā Circius et Chorus:hi etiam fulminoſi ſunt.Zephyrus

pruinas ſoluit & frigus. Contrarij uenti putandi ſunt ſecundum diametrum horizontis, quemadmodum Zephyrus Subſolano, et Septentrio Auſtro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiam uentis imponuntur ſæpe à contrapoſitis terris, quemadmodum Græci cæciam dixerunt Helleſpontium, quod ab Helleſpōte in Græciam deferretur. Et Horatius Chorum uocat Iapyga, quemadmodum etiam Ptolemæus, ꝙ ab Iapygio Italiæ promontorio euntibus in Aegyptum flet, ut in Ode. 3. Sic te diua potens Cypri. Eadem ratione Latini Circium uocauere Galliam, ꝙ à Gallia ferretur. Porrò mitti docuerunt ut omni tp̄e ſciatur unde quiuis uetus flet, quemadmodum Vitruuius lib. 1. negotium non ita magnum, ſi figuram iſtam, quam pinximus, in planum ponas, atꝗ in eius medio ſtilum erigas, à quo dependeat linū, aut quippiā aliud. qđ uento agitari queat. Id unum tamen cura, ut dimetiens illa, cui inſcripti ſunt Notus & ſeptentrio, lineam meridianam præſentet, quod horoſcopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMEVS ac eius ſequaces pinxerint orbem. Cap. xvij.

CVm uellet Ptolemæus longitudinis terræ etiā ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam ſuam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliæ ad ortum, quantum aliæ ad occaſum tenderent. Conſtituit itaꝗ ad occaſum Meridianum, qui per

polos tranſiens, altera dimidiata parte ad orienem. uſq; protenditur, totamq; habitabilis terræ longitudinem claudit. Quæ, ut ipſe inuenit, ex duobus quadrantibus conſtat, gradibus autē bis nonaginta id eſt 180. Verum noſtra ætate alteri quoq; duo quadrantes magna ex parte luſtrati ſunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata duntaxat uideri parte. Vt igitur tota habitabilis ſub unum aſpectum ueniret, qui noſtra ętate habitati orbis typum pinxerunt, globi ſuperficiem aperuerunt, uelut chlamyde magis panſa. Videmus autem globum circulis circundatum, ac primis quidem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad angulos rectos, quemadmodum Coluri in ſphæra ſeſe interſecant, ac totam ſuperficiem in quaternos quadrantes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemæus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidente in orientem. Alteros duos noſtri utrinq; marginibus adiecerunt. Porrò omnes lineę, quę à polo mappa deſcendunt, uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in occaſum, Paralleli dicuntur, eo quod nullo in loco conueniant: Diuiſio omnium frequenter fit gradidus denis, quanquam & quinis fieri poteſt.

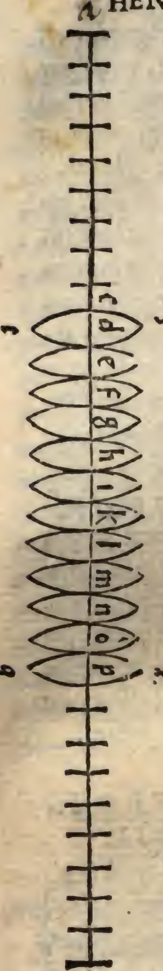
DE PICTVRA GLOBI. CAPVT XVIII.

TErram in globum pingere *uulgato hoc modo poſſumus*. Primum *ſanè inquirendi ſunt poli, et hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potiſſimum*

ex quadrantibus conſtat. Deinde *inueſtigandus eſt æquator, quem eodem pacto, quo polos, inueſtigare poſſumus, ita ut ab utroque polo omnibus partibus ęqua tiſſime diſtet,* Meridianos *autem faciemus omnes in polo coëunteis, & in æquatore maxime diſtantes.* Diſcernuntur *autem frequenter in mappulis denis gra dibus nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum eſt.* Eorum *centrum eſt in æquatoris peripheria inquiren dum.* Et *paralleli quidem totidem gradibus diſcernun tur, quorum centrum eſt polus.* Deinde *ponamus ali= cubi numerum graduum longitudinis terræ.* Is *autem ad occidẽtem poſt* Hiſpanias *incipit, ut conſtituit* Pto *lemæus.* Porro *eum numerum pingere conuenit ad in cognita terræ.* Sic *enim nuſquam impedimento erit.* Latitudinis *gradus etiam ad occidentem pingi poſ= ſunt.* Et *in pingendis terris utile etiam fuerit ab ipſa mox* Hiſpania *incipere.* Ducendi *ſunt aũt primũ termi ni littorũ trium partiũ continentis* Europæ, Africæ, *atque* Aſiæ. Poſtea *uero & fluuij, et mõtes maiores pin gendi, quantũ ſpatij iniquitate non excludimur.* Inſulæ *quoque et maris ſinus, et ſi quæ alia adijci poſſunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi poſſunt.*

DE INDVCENDA PAPYRO IN GLOBVM. CAP. XIX.

HAbito *quadrante cuiuſque maximi circuli in glo bo, diuide eum in parteis treis, ut conſuetudo eſt communis ſigna pingentium: deinde accipe papyrum, quam in planum immobilem ponito, duc in ea quã*

Dimetiens.

longiſſimam lineam, in qua ut minimum .30. diſcriminato partes, quales in quadrante globi ternas inuenisti. Secta autem ſic tota linea huiuſmodi partibus, ponito circini pedem ad extremum marginem & alterum extende pedem in undecimum punctū, ita ut decem tranſmittas ſpacia, duc ſubinde arcus circulorum, homiciclijs minores, ex puncto in punctum deinceps mouendo pedem circini. Porrò in alterum marginē conuerſo circino, conuerſos duc arcus, ac .12. ſectis partibus, habes papyrum, quam globo inducas. Sunt autem uelut .12. Zodiaci ſigna, ſed in æquatore facta, quanquam in his error bifariam accidere poteſt, & quod globi raro uere rotundi ab artificibus parātur, et quod circinus etian facile cedit. Verum hęc à mediocriter exercitato facile corrigi poſſunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuiſa partes quales ſinguli quadrantes æquinoctialis ternas habent. Ponito circini pedem alterum in b, alterum extē de in o, ſic enim denas tranſmittes ſpacia, duc arcū q r. Deinde ex b promoue circinum uno puncto ita enim alter pes in n ueniet. Tum rurſus duc arcum,

atq; ita deinceps, donec in c deuentum fuerit. Deinde *in marginem alterum transfer circinum, ita ut a poſito uno pede, in d alterum extendas, atq; illic duc circum s t, & emerget duodecima pars ſuperficiei quam quærimus c s d t*. Deinde *ex a promoue uno puncto circinum ut antea in altero margine fecimus. ita enim in e pes alter ueniet, ac deinceps promoue donec ad p deueneris, ac habebis duodecim partes papyri, quam globo apte circumponere poteris, quanquam, ſuperne propter ſphæræ coarctationem nonnihil ſuperabit*. Sed id *corrigere haud magno negocio quis exercitatus poterit*.

DE NOMINIBVS Geographorum. Cap. XX.

Vadruplicia ſunt nomina Geographorum. Prima *maris, maritimorumq́; locorũ*. Sunt *autem hæc*: Mare, *Oceanus*, Sinus, Fretum *æſtus*, Euripus, *Boſporus, portus, litus, agger, ora*, Cher*ſoneſus, id eſt peninſula*, Iſthmos, In*ſula, promontoriũ*. Altera *nomina generalia, partium terræ ſunt hæc*: Cõ*tinens, terra, territorium, regio, regnum, prouincia, gentiles, populus, plebs, urbs*, Ciuitas, Oppidum, Emporiũ, Caſtellum, Vicus, Pagus, Villa. Caſa Tugurium. Ter*tia nomina agrorũ ſunt hæc*: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratum, Paſcua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & *ſimi*-

lia.Quarta, nomina generalia fluuiorum ſtagnorum & cæterorum aquoſorum locorum, ſunt hæc: Fons, Riuus, Fluuius ſiue Flumen, Torrens, Fluentum, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Oſtium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Ciſterna, Piſcina, Thermæ. Hæc apud Ioannem Coclæum Noricum, amicum noſtrum, diffuſe ac eleganter deſcripta, paucis attigimus, ne in alieno opere ingenioſi eſſe uideremur.

DE DIVISIONE TERRÆ. CAP. XXI.

Voties fit mentio de diuiſione terræ habitabilis, intelligitur hæc ſectio de ſuperficie terræ ſupra aquam extante, quam homines & reliqua animantia inhabitant. Eius tres ſunt partes: Europa, Africa & Aſia. Minima eſt Europa, in qua nos ſumus. Caput eius Roma. Media eſt Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij ęmula. Maxima autem eſt Aſia, cuius caput quoddam Troia. Porrò hæ tres partes uocantur continens. Nam inſula dicitur undiq; circundata mari, Nec alicubi harum adherens continuata terra. Europa diuiditur ab Aſia mari Aegæo, Propontide, Ponto Euxino, Mæotide palude, Tanai fluuio, & hinc linea, quæ recta a fontibus Tanais ad ſeptentrionem porrigitur. Inter mare Aegæum & Propontidem eſt Helleſpontus, per quem olim tranauit Leader ab Abydo ad ſeſtum, urbes litto

rales,illam Aſiæ,Europæ. Inter pontum euxinum & propontidem eſt Boſporus Thracius. Inter Mæotim & pontum Euxinum,Boſporus Cimmerius,ab oppido Cimmerio Thauricę Cherſoneſi,quod ipſum tamen à cimbris nomen habet, authore Strabone lib.7. Eadem Europa Africa diuiditur,primum freto Herculeo deinde mari mediterraneo, quod etiam noſtrum mare omnes ſcriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs quas alluit,gentibus. Nam ubi Ibęriam,ideſt Hiſpaniam attingit, uocatur Ibericum.Vbi Baleares inſulas,Balearicum. Vbi Galliam,Gallicum. poſt Liguſticum,ab Liguribus populis:& Tyrrhenum & Tuſcum,& Hetruſcum,& Inferum.Item Hadriaticum,ſiue Venetum,ſiue Superum,Ionium deinde,et Siculum à Sicilia,& Sardoum,àSardinia, & Africum, ab Africa.Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum,Pamphylicum etc. Africa uero diuiditur ab Aſia mari Indico, mariq; Rubro, qui & ſinus Arabicus dicitur.Deinde linea quæ ab Horum ciuitate per Iſthmum, quo Aſia & Africa connectuntur,ad noſtrũ mare uergit, quamuis pleriq; authores ponant terminos Aſiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus Libro ſecundo Capitulo primo. Ait enim commodius eſſe,quoties fieri poteſt,mari,quàm flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus ſcindatur, ac diſtrahatur, ſi Nilus ſtatuatur terminis.

EVROPA.

DE EVROPA ET PAR tibus eius maioribus Cap. XXII.

AB Europæ deſcriptione omnes authores inchoa-perunt, tanquam ab ea quæ eſſet notior ac magis culta. Denique maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorum poten-tiam. Strabo etiam libro .2. multas præterea ratio-nes adfert. Hanc Ptolemæus libris duobus, uideli-cet ſecundo & tertio, deſcripſit, in utroque regiones denas ſeptenas enumerans. Ita ut in uniuerſum regio-nes Europæ ſint .34. tabulæ uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia inſula Britan-nica, albion ſimiliter inſula Britannica, Hiſpania Bethyca, Hiſpania Luſitania, Hiſpania Taraconen-ſis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunenſis, Gallia Belgica, Gallia Narbonenſis, Germania magna, Rhætia, Vindelicia, Noricum, Pannonia ſuperior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Hactenus ex libro ſecundo apud Ptolemæum, ſequente uero li-bro rurſus .17. hæ: Italia, Cyrnus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Taurica Cherſoneſus, Iazyges Metanaſtæ, Dacia, Myſia ſuperior, Myſia inferior, Thracia, Cherſoneſus, Macedonia, Epyrus, Achaia, Pe-loponneſus, & Creta inſula

DE REGIONIBVS QVÆ LIbro ſecundo apud Ptolemæum continentur. Et primum de inſulis Britanniis. Cap. XXIII.

CVm autem in deſcribendo orbe ingenium ac induſtriam Ptolemæi nemo uicerit, operæpretium uiſum eſt nobis illuc iuuentutem uelut ad fontem, & perfectum huius negocij artificem dirigere. Perſtrinximus itaq; regionum generales fines ad illius præſcriptionem, paucula adijcientes rerum uel priſcarum, uel noſtræ ætatis: inſigniumq́; locorum quedam nomina, ut uidelicet tædium iuuentutis alleuaremus Porrò nec in artificio ſolum eximius Ptolemæus, ſed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à ſiniſtris ad dextera, hoc eſt, ab occaſu ad ortum: deinde à magis ſeptentrionalibus ad auſtralia pergeret. Ideoq́; ab Hybernia inſula maxime ſeptentrionali atq; occidentali incepit.

Hybernia itaq; inſula à ſeptentrione hyperboreo alluitur oceano, ab occaſu occidentali, à meridie Vergiuo ab ortu hybernico. Hodie dicitur Irlant. Paret autem Anglorum regi homines ſunt agreſtes. In ea fabulantur eſſe D. Patricij purgatorium. De hac miranda ſcribit Pomponius Mela.

Albion à ſeptentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occaſu hyberniam & Vergiuum, à meridie Britanniam, ab ortu Germanicum. In ea neque montes ſunt, neq; paludes, authore Ptolemæo. Hodie

in duo regna diuiſa eſt inſula, Angliæ, & Scotiæ: qui bus populis nõ admodum conuenit. Anglia hodie mul tis eximijs claret ingenijs, et quid rarum eſt, erudito re ge HENRICO *eius nominis octauo, cuius exẽ plo non mirum eſt multos ad ſtudia honeſta excitari. Inſula triquetra eſt apud Cęſarem & Strabonem. De ea copioſe tractat Cæſar lib. 5. de bello Gallico. Inſu-lę adiacent his Orchades triginta numero, & Thyle ſeptentrionis ultima apud ueteres.*

EE HISPANIA. CAP. XXIIII.

C Ontinentis prima portio ad occaſum, eſt Hiſpa nia, quæ à ſeptentrione Cantabrico, ab occaſu occiduo clauditur Oceano, à meridie freto Herculeo, et mari noſtro, ob ortu Pyrenæis montibus, qui Galliam ac Hiſpaniam diſterminant. Strabo lib. 3. corio bubulo adſimilat. Hæc treis in parteis à Ptolemæo diuiditur, In Bœticam, Luſitaniam, & Taraconenſem.

Bœtica à Bœti fluuio denominata, fines habet à ſe-ptentrione Luſitaniam, diuiſam ab ea fluuio ana: ab oc caſu oceanum occiduũ, à meridie fretum, herculeum, et mare noſtrum, ab ortu lineam, quę à Balearea ciuitate ad anam ducatur. Hac regio hodie regnum Granatæ dicitur.

Luſitania à ſeptentrione habet Taraconenſem Hiſpa-niam, diuiſam ab ea flumine Durio, ab occaſu Ocea num occiduũ, a meridie anam flumen, ab, ortu lineã ab ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquan

to maiorem facit Strabo. Et noſtra quoq; ætas. Portu gallia enim uocatur, regnum nobile, cuius ſolertia factum eſt, ut ab Hiſpania in indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea eſt Vlysbona, quam Plinius Olyſſiponem uocat.

Taraconenſis Hiſpania, pluſquam dupla ad priores à ſeptentrione oceanum Cantabricum, ab occaſu occiduum habet Luſitaniam, Bœticamq;: à meridie mare Ibericum, ſiue noſtrum, ab ortu Pyrenæos montes ac Galliam. Hanc ſecat amnis Iberus, à quo olim Romani Hiſpaniam citeriorem ac ulteriores diuiſerunt. Hęc natio hodie quatuor habet regna, Caſtellę, Gallitię, Nauarrę, ac tarraconiæ, ab inclyta Scipionũ ciuitate. Præclariſſimi in Hiſpania populi Celtiberi, ac eorum urbs Numantia, quę Romanis decem annis reſtitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguntbum oppidum inſigni clade ſub Hannibale clarum, & Carthago noua à Scipione ſuperiore expugnata. Porrò Hiſpania Romanis obſtitit plus ducentis annis, ſub Auguſto primum perdomita. Inſulæ duæ adiacent Hiſpaniæ Baleares maior & minor, quę hodie etiam inde Maioricæ ac Minoricæ uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi ſacra. Item Herculis columna in Bœticæ, Calpæ.

DE GALLIA. CAP. XXV.

Tertia Europę tabula.

SEquitur Gallia poſt Pyrenęos mótes inter Hiſpaniã, Germaniamq;, et duo Maria, Oceanũ et mare

Noſtrum ſita. Quam C. Cæſar, & ueteres omnes in partes tres diuiſerunt, Aquitaniam, Celticam (quę proprie Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtę à Belgis flumine Sequana, Deniq; Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim eſt antiquus limes Gallorum & Germanorum apud omnes authores. Atq; hæc diuiſio fuit antiqua. Auguſtus autem Cæſar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam & Ligerim amnes eſt populorum. tum reliquos Celtas, in Galliã Lugdunenſem et Narbonenſem diuiſit, adiecta Narbonenſi prouincia uetere, quam antea Romani tenuerant, quæque hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuiſionem poſteriores ſeauti ſunt geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoq; nunc proſequemur.

Aquitania igitur habet ab occaſu oceanum Aquitanicum, à ſeptentrione et ortu Lugdunẽſem Galliã, flumine Ligeri diſcretam, à meridie partim Pyrenęos montes, partim Narbonenſem Galliam.

Lugdunenſis à ſeptentrione oceanum Britannicum ſpectat, ab occaſu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuiſam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonenſem Galliam.

Deniq; Belgica à ſeptentrione Britannicum habet oceanum, ab occaſu Lugdunenſem, ab ortu Germaniam magnam, diuiſam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonenſem Galliam.

Poſtremo Narbonẽſis Gallia, à ſeptentrione Lugdunenſi

dunenſi

dunenſi ac Belgica concluditur, ab occaſu. Pyrenæis montibus. ac Aquitania, ab ortu alpibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in deſcriptione Galliæ, quod ad loca attinet, plus tribuendum C. Cæſari, q̃ Ptolemæo. Quippe Cæſar regionem peragrauit ac uidit. Fuit enim diligentiſſimos in locis deſcribendis Cęſar. Porrò Ptolemæus id non egit ut oĩa priuata loca ad amuſſim pingeret, ſed ut regionum in genere ueram phantaſiam ac formam oculis ſubijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones uiciniq; populi, nequaquam Belgis ſunt aſcribendi, ſed Celtis: etiamſi aliter tradidit Ptolemęus. Item Dubis, quẽ Cæſar Alduaſdubim uocat, Arar, & Rhodanus non ex eidem montibus originem ducunt. Nec Auentiam, aut ciuitas Equeſtris, Sequanorũ ciuitates ſunt, etiamſi ita exhibuit nobis Ptolemæus: ſed Heluetiorũ, ut de Auentico Cornelius Tacitus. lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate Equeſtri ſatis patet ex ſitu heluetiorũ à Cæſare deſcripto. Gallorum omnium fortiſſimi (ait Cæſar Belgæ, maximæ famę Celtæ. Cæſar totam Galliam decennio ſubegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportuniſſima in utraq; maria, & noſtrum & oceanum. Eam Franci, origine germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, et eam qua Rhenũ attingit: præterq; Lothoringos, heluetios & Allobrogos, qui hodie Sabaudienſes dicuntur. Vrbes habent principalem Lutetiam, olim pariſiorum oppidum, & Lugdunum nobile emporium. Belgæ hodie in Picardos, Flandros, Brabantos, Hollandosq; di-

uiſi ſunt, & quoſdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gaſconiæ hodie nomen retinent. Celtæ autem innumera nomina. Ex his multi ſunt, qui Francis parent, ſunt item qui non parent.

DE GERMANIA. Cap. XXVI.

Quarta Europę tabula.

GErmania magna ab occaſu Rhenum habet Galliasq́; à ſeptentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rhætiam, Vindelitiam, Noricum, Pannonias duas, ſuperiorem & inferiorem. Ab ortu Viſtulam flumen, & Carpathũ mõtẽ. In hac tã uaſta ac magna natione, ex antiqua appellatiõe quatuor dũtaxat populorũ nomina manſere, Saxonum, Phryſiorum, Marcomannorũ, et Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad albim res. Cæterum Strabo etiam Sueuorum ad ortum Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoq; manet nomen. Marcomanni autem hodie uulgo Merrhenlandi dicuntur. Germaniæ maximus fluuius eſt albis, ultra quem Romani non habuerunt imperium, ait Strabo lib. 7. Maxima ſylua in ea Hercynia eſt, de qua Cæſar. lib. 6. elegantiſſime diſſerit, & quæ hodie nigra ſylua dicitur eiuſdem caput eſt. Bacenis autem ſylua lõge alia eſt, uidelicet non longe ab Albi fluuio in Sueuis. Multi hodie piccariam uolunt, quæ in Turyngis eſt. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuiſa eſt, non magno ſuo commodo. Vtitur autem fermè

uetere lingua Germania exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoque in ea pręclariſſimæ, ut urbs Norica in umbilico propè Germaniæ, Ertphordia in Turyngis, Praga ĩ Bohemis. Vratislauia in ſileſijs, Lubeam in, Cimbricæ Cherſoneſi Iſthmo, & reliquæ infinitæ.

DE RHÆTIA, VINDElitia, Norico, Pannonij duabus, Illyri, & Dalmatia. Cap. XXVII.

Quinta Europę tabula. RHætia ab occaſu Heluetijs, à ſeptentrione Danubio ei Germania, ab ortu Lyco flumine & Vindelitia, à meridie alpibus terminatur. Hęc natio nõ prorſus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comũ uſq; extendit. Hi origine Tuſci ſunt, ut author eſt Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thuſca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipſi in tria fœdera ſciſſi ſunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus..

Vindelitia ab occaſu Lyco & Rhætia, à ſeptentrione Danubio & Germania, ab ortu Aeno & Norico à meridie item alpibus clauditur. In ea præclariſſima urbs Augoſta Vindelicorum ad Lycum amnem.

Noricum ab occaſu Aenum flumen & Vindeliciam, à ſeptentrione Danubium & Germaniam, ab ortu pannoniam ſuperiorem, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

Pannonia ſuperior ab occaſu Noricum, à ſeptentrione Germaniam & Danubium, ab ortu Pannoniam inferiorem, à meridie Illyrim habet. Hodie Auſtria & Stiria. Porrò in ea præclariſſima urbs Vienna.

Pannonia inferior à ſeptentrione Germaniam & Danubium, ab occaſu Pannoniam ſuperiorem, à meridie Liburniam ſiue Illyrim, & ab ortu Iazygas Metanaſtas habet. Hæc hodie ſub Vngaris propemodũ eſt.

Illyris, quæ eadẽ Liburnia (nam authores hęc duo nomina ferè confundunt) Item Dalmatia (quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non ſingulatim deſcripta, quanquam regionem ſingularem puto) à ſeptentrione habent utranq; pannoniam, ab occaſu hiſtriam, ab ortu ſuperiorem Myſiam, à meridie Macedoniam ac mare hadriaticum Tota hæc Natio Sclauonia hodie uocantur, uulgo mendenland.

DE ITALIA, CORSICA, SARdinia, & Sicilia Cap. XXVIII.

ITalia peninſula ab occaſu Alpium iugis terminatur, ad Varum uſq; flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuſcum & inferum dicitur, à ſeptẽtrione alteris alpium iugis, quæ Rhætiæ, atq; alijs ſequentibus nationibus imminent, ab ortu hadriatico mari, quod nũc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur, deniq; à meridie mari. Siculo. Hæc omnium regionum pręclariſſima. Caput habet Romam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem.

Vrbes prǣterea prǣclariſſimas, Inſubrium Mediolanum, Venetorum Veronam, & urbem nouam, quę nunc Italię clariſſima eſt, Ligurum Genuam, Thuſcorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tēdit, perinde atq; ſpina per tergum hominis. Eſt in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem uſq; amnem, ubi uera Italia incipit. Hęc olim Gallia Ciſalpina uocabatur, cum altera Gallia uidelicet noſtra, Trāſalpina, Comata, ac Braccata diceretur. Italiæ forma tibiæ demortui hominis adſimilis eſt.

Cyrnos, quæ & Corſica, inſula, ab occaſu & ſeptentrione mari Liguſtico, ab ortu hetruſco clauditur à meridie mari, quid inter ipſam ac Sardiniam iacet. Hæc inſula eſt nunc ſub. Gennuenſium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenum pelagus, à meridie Africum, ab occaſu & ſeptentrione Sardoum. Hęc inſula plantę humani pedis adſimilis eſt.

Sicilia inſula triquetra, ab occaſu & ſeptentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriente Hadriatico ſiue Ionio. Tria habet promontoria, unde et Trinacris à græcis dicta, quorū Pelorus ſeptētrionem ac Italiam ſpectat, Pachynus ortum, Lilybęum meridiem & occaſum. Ex Lilybeo quidam naues è Cartaginenſium portu egredientes uidere poterat, ut refert Valer. Max. lib. 1. non ita longe à fine. Itaq; quidam putant Siciliam plus æquo remotam ab Africæ in

Ptolemęi deſcriptione. Strabo tamen li. 17. ait Carthaginem diſtare à Lylibæo ſpacio millius milliū ſtadiorū ac quingentorum ferè, quę cum Ptolemæi non omnino diſcrepat pictura. In hac inſula mons Aetna incendio memorabilis, Syracuſæ urbs, ac Meſſana. Sardinia ac Sicilia hodie ſub ditione Hiſpanorum eſſe dicuntur.

DE SARMATIA EVROPÆ,

Taurica Cherſoneſo, Iazygibus Metanaſtis, Dacia, duabus Myſijs, & Tracia.

Cap. XXIX.

Octaua Europę tabula. SArmatia Europę terminatur à ſeptentrione oceano Sarmatico, ab occaſu Viſtula fluuio & Germanio, à meridie Iazygibus Metanaſtis, Dacia ac Myſia inferiore, ab ortu Sarmatia Aſiatica, fluuio diuiſa Mæotideq; palude. Hæc regio noſtra ætate in multas regiones diuiſa eſt, Poloniam, Rhuſſiam, Pruſſiam, Lituanicá, Liuoniá, Moſcouiam, Podoliá, albá Rhuſſiam. Sarmatię maior pars, neq; parua Germanię portio hodie ſub uictorioſiſſimo principe SIGISMVNDO rege Poloniæ degit. Eſt in hac Boryſthenes ſatis celebre flumen.

Taurica Cherſoneſus Mæotide palude, Cimmerio Boſporo, ac mari Euxino penè circundatur. Hodie minor Tartarea à quibuſdam.

Nona Europę tabula, Iazyges Mętanaſtę terminos habēt à ſeptentrione Sarmatiam Europę, ab occaſu & auſtro Germaniam & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie ſeptem caſtra dicuntur, uulgo Sibenburg.

Dacia terminatur à ſeptentrione Sarmatia Europæ, ab occaſu Izygibus Metanaſtis, à meridie Myſia ſuperiore & Danubio, ab ortu Myſia inferiore & Danubio. Hanc hodie Tranſyluaniam uocant. Eſt autem longe alia ab ea, quam non recte hodie Daciam uocaut, cum ſit Dania appellanda, uulgo Danmartt, ad Cimbricam Cherſoneſum.

Myſia ſuperior à ſeptentrione habent Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciã. In ea eſt Dardania. Hęc hodie ſeruia dicitur.

Cyſia inferior ab occaſu habet Daciã, à ſeptentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius ſex hoſtijs in pontum Euxinum Effnuditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

Thracia à ſeptentrione habet inferiorem Myſiam, ab occaſu ſuperiorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Boſporum Thracium, ac Propontidem. In hac Conſtantinopolis eſt, olim Bizantium.

Ad Thraciam & Helleſpontum eſt proprie Cherſoneſus, ubi urbs Seſtus, amore Herus & Leandri clara.

DE MACEDONIA, EPIRO, Achaia, Euboia, Peloponneſo, & Creta inſula. Cap. XXX.

Decima Europę tabula.

MAcedonia limites habet à ſeptentrione Dalmatiã, Myſiam ſuperiorẽ & Thraciã ab occaſu

Ionium pelagus ſiue Hadriaticum, *à meridie* Epeirum *atque* Achaiã,*ab ortu* Aegæum *pelagus*. *Ea natio rebus geſtis*, & *regũ nobilitate prçclariſſima,præcipue uero* Alexãdri Magni. *In ea urbes quoque prçclariſſimç,* Theſſalonica, Philippi, Demetrias. Montes. Athos, olympus, Oſſa, Pelios, et Othrys. Fluuij: Sperchius, Peneus Axius et Strymon. Ptolemçus *hanc latiorem facit*, *quàm uetuſta deſcriptio habet apud* Liuium *de bello* Macedonico.

Epeirus *à ſeptentrione terminatur* Macedonia, *ab occaſu & meridie mari* Iònio *ſiue* Hadriatico,*ab ortu* Achaia. *Montes in ea* Acroceraunea *et* pindus *à* Theſſalis *imminens*. Ciuitates, Oricum, Ambracia & actiũ Hçc *natio à* Romanis *maxime uaſtata fuit*, *nobilis ſuo quondam* pyrrho *rege*. *Inſulam adiacentem habet* Corcyram, *olim* Phçacæam *dictam ut putant quidam*, *nobilem carmine* Homeri, & Alcinoo *rege*, *nunc* Corſun *nominant*. *Sunt & aliç adiacentes inſulç*, Ithaca Vlyſſis *patria*, Cephaleniç, & Echinades, *ac* Zaanthus.

Achaia *ab occaſu habet* Epeirum, *à ſeptentrione* Macedoniam *ab ortu mare* Aegçum,*à meridie* hadriaticum & Cretiacum *pelagus*. *In hac ſunt* Athenç *diſciplinarum altrix quondam*, Delphi *in* Phocide *oraculo* Apollonis *clari*. Montes, Aelicon, Parnaſſus, Cytheron, Hymettus. Fluuius, Aſopus. Regiones præclariſſimæ, ætolia, *in qua* Calydon: Bœtia, *in qua* Thebç, *ac* Phocis, *in qua(ut diximus)* Delphi. *Item* Suniũ *promontorium*. Achaiç Eubœa *ingens adiacet inſula*. *hodie* Nigra pont. *In ea* Chalcis *ciuitas clara morte*

Ariſtotelis.Ea eſt iuxta Euripum è regione Aulidis portus Bœotiæ.

Peloponneſus limites habet à Septentrione Corinthiacum ſinum, Iſthmum,& Cretiam pelagus. Ab occaſu atque meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Cretiam mare.Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninſula maxime celebrata eſt,propter Mycænarum, Argiuorum Lacedæmoniorum, Sicyoniorum, Elienſium, Arcadum,Pyliorum,& Meſſeniorum imperiū. multæ horum populorum præclariſſimæ urbes, multi principes celebrati,immenſæ res geſtæ, montes quoque ac fluuij celeberrimi.Ab occaſu Strophadas inſulas habet duas,ab Auſtro Cythæra,ab ortu Salamina,et Aeginam maximæ famæ.

Creta inſula ab occaſu terminatur mari Hadriatico,a ſeptentrione Cretenſi,à meridie Punico,ab oriēte Carpathio.Hac quoque inſula nulla ſub cælo magis celebrata,centū olim habebat oppida,ideoq; ab Homero ἑκατόμπολις *dicta, hodie Candida.Item in Aegæo pelago inſulæ ſunt multæ,quædam ab ſitu uocantur Cyclades,quæ circa Delum in circulo poſitæ ſunt. Reliquæ Sporades dicūtur,quod undique per mare diſperſæ ſint.De his omnibus Plinius lib.4. cap.12. copioſiſſime.Hæ omnes nationes,quas hoc capite enumerauimus,ſub Turcarum imperio ſunt.*

AFRICA.

DE APHRICA, ET EIVS PARtibus,ac primū de Mauritanijs duabus, Africa minore,ac Numidia. Cap. xxxi.

SEquitur deinde Aphrica altera mundi pars, quã Ptolemæus li. quarto tabulis quatuor deſcripſit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cæſarienſem, Numidiam nouam, Aphricã proprie, Cyrenem. Marmaricam, Libyam, Aegyptum inferiorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam ſupra Aegyptum, Aethiopiã omnibus his auſtraliorẽ.

Prima tabula. Mauritania Tingitana ab occaſu habet oceanum Africę occidentalem, ad ſeptentrionem fretum Herculeum et Iberiam uſq; ad Malue fluuij hoſtia, ab ortu Mauritaniam Cæſarienſem, à meridie Getuliam & Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes conſtituit, maiorem & minorem. Eſt in ea Tingis Cęſarea, & columna Herculis Alyba.

Mauritania Cæſarienſis ab occaſu habet Tingitanam, à ſeptentrione Sardoum pelagus uſq; ad Ampſagum fluuium, ab ortu Africam, à meridie Libycos mõtes & Getuliam. In hac Syphacis quondam regia, & Maſæliorum regnum, quod poſtea in Maſaniſſæ manus uenit.

Secunda. Africę tabula. Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cæſarienſi, et Ampſaga fluuio: ſeptentrionale, pelago Aphricano: oriẽtale, Cyrene: meridionale, deſertis interioris Libyæ. In hac Carthago eſt pertinax in perniciem uſq; ſuam Romani imperij ęmula. Eſt Vtica, ubi poſterior Cato ſe occidit. Eſt et Numidia prouincia, quam ſuis quibuſdam, ſed non ita proprijs terminis deſcripſit Ptolemęus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Quanquam Ptolemæus eam Cirteſiorum ſitiae

urbem. Multę ante Aphricam inſulæ ſunt, & duæ Syrtes, maior & minor impediti ac ſalebroſi ſinus maris. Hęc tota cum duabus. Mauritanijs natio, hodie Barbaria uocatur.

DE CYRENAICA, AC Reliquis nationibus Africæ. Cap. xxxij.

Tertia Africę tabula. CYrene ab occaſu habet Syrtim magnam, ac Africam proprie, à ſeptentrione Libycum pelagus, ab ortu Marmaricam, à meridie deſerta Libyæ interioris. Ciuitates inſignes inter cęteras ſunt Beronicæ, Arſinoë. Ptolemais, Apollonia ac Cyrene, unde & pentapolis dicta.

Marmaricam, Libyam, ac Aegyptum, Ptolemæus non adeò accurate diſtinxit, quanquam Marmaricam ad Cyrenen ponit, deinde Libyam, poſtremo Aegyptum ad Aſiam & ſinum Arabicum. Hæ tres etiam nationes ad ſeptentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopiam ſupra Aegyptum. In Libya hac eſt Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. in Aegypto inferiore Alexandria eſt metropolis, opus Alexandri Magni, & regum Ptolemæorum regia, deniq; noſtri Ptolemæi patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis maximo, qui ſeptem hoſtijs in noſtrum mare exoneratur, ac Aegyptum inferiorem in literæ Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio eſt ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circundata. In ea multæ ac præclariſſimæ urbes, ut Thebæ centum portis,

Homero celebrata, quæ etiam Διόσπολις de qua Iuuenalis:

Rari quippe boni, numero ſunt uix totidem, quot
Thebarum portę, uel diuitis hoſtia Nili.

Ad ſectionē Nili, ubi Δ efficit, Babylon eſt: atque paulo infra Tanis, ubi filij Iſraël priorem captiuitatem, de qua in Exodo, paſſi ſunt, ac Moſe duce per rubrum mare ſiue ſinum Arabicum in deſerta Arabiæ deducti, poſtea in terram ſanctam uenerunt.

Quarta tabula. Libya interior terminatur à ſeptentrione duabus Africę Mauritanijs, Africa atque Cyrene, ab ortu Aethiopia, quæ ſupra Aegyptum eſt, ab occaſu oceano occidentali. Populi in hac celebres Garamantes & Getuli.

Aethiopia quæ ſupra Aegyptum eſt, terminos habet à ſeptētrione Aegyptum, Marmaricam, & Libyam: ab occaſu interiorem Libyam, à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicum ſinum ſiue mare rubrum. In hac Meroë inſula eſt Nili, in qua diuus Mathæus prędicaſſe Euangelium dicitur. Item Troglodytica natio & Aromata.

Aethiopia omnibus his auſtralior, à ſeptētrione habet Lybiam interiorem et Aethiopiam ſupra Aegyptum, ab occaſu & meridie Ptolemæo incognitam terram, ab ortu ſinum Barbaricum, quę pars eſt oceani Indici meridionalis. In hac montes Lunę ſunt, ex quibus Nili paludes originē trahunt. Extremum Ptolemęo cognitum Praſſum eſt promontorium. uerum noſtra ætate tota hæc portio à Luſitanis inuenta eſt, ut poſtea exponemus.

ASIA

DE ASIA TERTIA PARTE mundi. Caput. xxxiij.

ASiam magnam Ptolemæus tribus libris deſcripſit, quinto, ſexto, & ſeptimo: item. 12. tabulis Prouincias eius facit. 48. quanquam in ultimo catalogo libri octaui apud eundem non uſq; adeo clarum eſt, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam, utræq; enim illic binę, quæ in quinto ſingulę, nec diſtinctæ. Idem de magna Phrygia & Syria Caua dubitamus. Sunt autem in quinto hæ nationes: Pontus ac Bithynia: quę proprie Aſia dicitur: Phrygia magna, Lycia. Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Aſiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior. Cyprus inſula, Syria caua, Phœnice, Palæſtina Iudæa, Arabia petræa, Meſopotamia. Arabia deſerta, Babylonia. In ſexto hæ ſunt nationes: Aſſyria, Suſiana, Media, Perſis, Parthia, Carmania deſerta, Carmania altera, Arabia felix, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaum montem, Scythia extra Imaũ montẽ, Serica, Aria, Paropamiſus, Drangiana, Arachoſia & Gedroſia. In ſeptimo libro ſunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, et Taprobane inla.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA proprie, Lycia, Galatia ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore et Cilicia. Ca. xxxiiij

Prima Aſiæ tabula. PONTI ac Bithiniæ termini ſunt ab occaſu Thracius Boſporus & Propontidis pars, à ſeptentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatia, à meridie regio quę proprie Aſia. In ea ſunt urbes præclare Chalcædon, Nicæa ac Nicomedia.

Quę proprie Aſia dicitur, habet à ſeptentrione Bithyniam, ab occaſu propontidem, Aelleſpontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Myrtoum dicitur, à meridie Rhodienſe pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliam, ac galatiam. Sed notandum regionem, quę proprie Aſia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnam ac Cariam. Prẹterea eſſe in ea Myſias duas, maiorem ac minorem. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc quidē dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea eſſe Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Eſt autē hęc natio abunde apud omnes authores celebrata urbibus præclariſſimis. Præterea fluminibus ac montibus innumeris Carum etiam nomen in militia clarum eſt, Lydorum uero in diuitijs hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occaſu & ſeptentrione regione quę proprie Aſia dicitur, ab ortu Pāphylia, à meridie mari proprio. Ia ea Xāthus flumē, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occaſu Bithyniā & partē Aſię proprie, à meridie Pamphyliam, ab ortu Cappa-

docíã, à ſeptentrione pontũ Euxinũ.*In hæc* Paphlago*nia eſt ad pontum* Euxinũ.*Item ciuitas* Synope,*et ex trema* Carambis,*fluuius* Halis,*Lydij olim ac* Mediæ *imperij diſcrimen.*Galatæ *à* Celtis *oriundi ſunt, quos* Græci Galatas.Latini Gallos *dixerunt.* Galatarum *linguam ait* D.Hieronymus *ſuo tempore fuiſſe similẽ* Treuirorum. *Ad hos* D.Paulus *ſcripſit.*

Pamphylia *terminatur ab occaſu* Lycia *ac* Aſia, *à ſeptentrione* Galatia,*ab ortu* Cilicia *&* Cappadocia, *à meridie* Pamphylico *mari.In hac ſunt* Berga *&* Attalia,*ciuitates quarũ mentio eſt in actis* Apoſtolorum.

Cappadocia *terminatur ab occaſu* Galatia, *à meridie* Cilicia,*ab ortu* Armenia *minore, et ſuperne etiam maiore,à ſeptentrione ponto* Euxino . *In hac flumen eſt* Termodon.*Item ciuitates maritimæ duæ,* Trapezus *et* Themiſcyra.*Item* Amaſeia *Strabonis patria.* Armenia *minor à ſeptentrione & occaſu habet* Cappadociã,*ab ortu* Armeniam *maiorem, diſtinctam ab ea* Euphrate *flumine:à meridie* Ciliciam.

Cilicia *terminatur ab occaſu* Pamphylia,*à ſeptentrione* Cappadocia *& minore* Armenia, *ab ortu* Ammano *monte,à meridie mari* Iſſico *ſiue* Cilicio.*In hac fluuius* Cydnus,*qui* Tharſum *urbẽ preclariſſimã perluit,*D.Pauli *patriã.Hactenus* Cherſoneſi *regiões enumeratæ ſunt,q̃ minorem* Aſiã *uocamus.Habet autẽ inſulas circunquaq; adiacentes.Et* Troas *quidem,* Tenedon,*&* Lesbon:Lydia *uero* Chium:Ioniæ *autem* Icarum,*e* Samum.*Deniq;* Caria Con,Doris Carpathũ, Lycia Rhodum,*omni ætate claram inſulam.*

DE SARMATIA IN ASIA, Colchide, Iberia Albania, & Armenia minore. Cap. xxv.

Secunda Aſię tabula. Sarmatia Aſiatica terminatur à ſeptentrione terra incognita Ptolemæo, ab occaſu Sarmatia Europæ, Tanai fluuio, Mæotide palude ac Cimmerio Boſporo: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Albania: ab ortu Scythia intra Imaum montem, et mari Caſpio. In hac ſunt Amazones, montes Hyperborei, & Caucaſus, Mithridatis regio, Alexandri columnæ. hęc hodie Tartaria dicitur. Hic etiam notandum quas Ptolemęus duas Sarmatias facit, eas alios authores Sathias nominare. Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidiſſe. Tametſi omnes ſeptentrionis populos Scythas nominant paſſim.

Tertia Aſiæ tabula. Cholchis habet à ſeptentrione Sarmatiam in Aſia ab occaſu pontum Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea Phaſis flumen, & urbs Dioſcurias. Ex ea Medea cum Iaſone profugit in Græciam.

Iberia undiq; montibus ſepta, terminatur à ſeptentrione eadem Sarmatia. ab occaſu Colchide, à meridie maiore Armenia. ab ortu Albania,

Albania habet à ſeptentrione eădem Sarmatiam, ab occaſu Iberiam ab ortu mare Caſpium ſiue Hyrcanum, à meridie armeniam maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit Pompeius. Aiunt & in ea diuũ Barptolemæum conánnatũ uerbũ dei.

Armenia

Armenia maior terminatur à ſeptentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occaſu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab oriente mari Caſpio & Media, à meridie Meſopotamia, atq; Aſſyria. In montibus Armeniæ poſt diluuium arca Noë conſediſſe dicitur Gene. Cap. 8. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, et Araxes, & Tigris, fluuij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA SYRIA, Atque eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palæſtina Iudæa, Arabia petræa, Meſopotamia, Arabia deſerta, ac Babylonia.

CAP. XXXVI.

Quarta Aſiæ tabula

CYprus inſula ab occaſu pelagus habet Pamphylium, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à ſeptentrione Cilicium. Hæc inſula Veneri quondam ſacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à ſeptentrione Armenijs, ab occaſu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palæſtina, ab ortu Arabia deſerta, Meſopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorum ſcriptis. Sub ea Phœnice comprehenditur, & Syria Caua,

ſiue Cœle, quam non recte uocant Curuam Antio=chiam habet ad Orontem fluuium, nominatiſſimam urbem in Actis Apoſtolicis. Item Tyrum ac Sydo=nem, Seleuciam, Damaſcum. Montes: Carmelum, Ly=banum, & Antilybanum.

Palæſtina Iudæa pars Syriæ, habet à ſeptentrio=ne Phœniciam, ab ortu Syriæ partem, à meridie Pe=træam Arabiam, ab occaſu Syriacum pelagus. In hac Hieroſolyma, Cæſarea Stratonis, Ioppe, nunc Ia=phet. Multę item aliæ in ſacris literis nominatæ ur=bes. Ipſa etiam Samariam complectitur ac Gali=læam. In ea Iordanis fluuius, qui Geneſar lacum effundit. Ptolemæus etiam Tiberialis addit lacum, qui neq; apud Plinium, neq; apud Strabonem habe=tur, ſed Tiberias oppidum ad Geneſaritidem lacum: cum legitur apud Plinium: deniq; in Aſphaltida la=bitur, quod mare mortuum uocant. In ea eſt terra, quã ſanctam uocant ſacræ literæ, diuiſa in duodecim tri=bus Iſraël. Cuius longitudo eſt à Dan ad Berſaben, latitudo ab Ioppe ad montana, quę undiq; Iordani im=minent, ab Arabibus.

Arabia Petræa terminatur ab occaſu Aegypto, à ſeptentrione palæſtina Iudæa, à meridie interiore ſinu Arabico, ab ortu Arabia ſelice ac deſerta. In hac Pe=tra eſt metropolis, Hæc olim Nabatæa dicebatur. Per huius partem filij Iſraël ex Aegypto in terram ſanctam uenerunt.

Meſopotamia finitur à ſeptentrione Armenia ma

iore, ab occaſu Euphratę fluuio ac Syria, ab ortu Aſſyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deſerta, partim Babylonia per Euphratem flumen. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media ſit, Meſopotamia dicta eſt. Moſes Geneſeos capite. xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carrę, cæde M. Craſſi nobilis, ab Hebræorum hiſtoricis maxime celebrata. Item Edeſſa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Euſebius lib. 1. cap. 15.

Arabia deſerta habet à ſeptẽtrione Meſopotamiã, ab ortu Babyloniam à meridie felicem Arabiam, ab occaſu Syriam ac Arabiam petręam.

Babylonia terminatur à ſeptentrione Meſopotamia, ab occaſu Arabia deſerta, ab ortu Suſiana, à meridie ſinu Perſico. In hac Chaldæa regio eſt, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abrahæ Geneſeos cap. xi. In regione Babylonia, urbs eſt ipſa Babylon, opere, ac magnificentia inter ſeptem orbis ſpectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, Media, Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs.

CAP. XXXVII.

ASſyria finitur à Septentrione Armenia maiore, ab Occaſu Meſopotamia et Tigri flumine,

lago, ab occaſu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridum. Vnde illud Vergilij Aene. quarto. Hyrcanę q; admorunt ubera Tigres.

Deſerta Carmania habet ab occaſu Perſidem, à ſeptentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à ſeptentrione Carmania deſerta, ab ortu Gedroſia, ab occaſu Perſide et Sinu Perſico, à meridie Indico pelago Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA BACTRIANA, Sogdiana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica. Cap. xxxviij.

Septima Aſię tabula.

Margiana habet ab occaſu Hyrcaniam, à ſeptentrione Scythiam intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianam. in ea Maſſagetæ ſunt, Dacę & Tapuri populi.

Bactriana terminos habet ab occaſu Margianam, à ſeptentrione & ortu Sogdianam diuiſam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamiſadas. In ea Bactra ſunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occaſu & ſeptentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander Ma-

gnus exeratum duxit. Sunt autem duæ Alexandriæ in ea Oxiana ac ultima.

Sacæ terminantur ab occaſu Sogdiana, à ſeptentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum eſt: ciuitates enim non habent, nemora autem & ſpeluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occaſu habet Aſiaticam Sarmatiam, à ſeptentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas Sogdianos & Margianam.

Octaua Aſię tabula. Scythia extra Imaum montem terminatur ab occaſu Scythia altera & Sacis, à ſeptentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiæ extra Gangem. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram uel nullam potius eſſe mentionem.

Serica terminatur ab occaſu Scythia quæ extra Imaum eſt, à ſeptentrione atq; ortu terra incognita Ptolemęo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Iſſedones ſunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMIſadis, Drongiana, Arachoſia, Gedroſia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobana inſula. Cap. xxxix.

SEquuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, luſtratæ, alioqui non uſq; adeo celebres.

Nona Aſię tabula. Aria à ſeptentrione habet Margianam ac Bactra, ab occaſu Parthiam ac Carmaniam deſertam, à meridie Drangianam, ab ortu Paropamiſadas. In ea eſt Alexandri ab ipſo Alexandro ædificata.

Paropamiſadæ ab occaſu habent Ariam, à ſeptentrione Bactra, ad ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachoſiam. Nomen habent à monte Paropamiſo, qui ipſis imminet à ſeptentrione.

Drangiana ab occaſu habet Carmaniam deſertam, à ſeptentrione Ariam, ab ortu Arachoſiam, à meridie Gedroſiam.

Arachoſia terminatur ab occaſu Drangiana, à ſeptentrione Paropamiſadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedroſia. In hac quoq; Alexandria eſt.

Gedroſia terminatur ab occaſu Carmania altera, à ſeptentrione Drangiana ac Arachoſia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali.

Decima Aſię tabula. India cis Gangem habet ab occaſu Paropamiſadas, Arachoſiam & Gedroſiam: à ſeptentrione Imaum montem iuxta ſuperiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alteram trans Gangem Indiam, à meridie Indicum

quicquid ultra ſexageſimumtertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A meridie quicquid ultra centeſimum octogeſimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile eſt conſpicere.

Porrò ad occidentem terra eſt, quam Americam uocant, longitudine octoginta fermè graduum. Duæ inſulæ Spagnolla & Iſabella: quæ quidem regiones ſecundum littora ab Hſpanis luſtrate ſunt, Columbo Genuenſi, & Americo Veſputio eius nauigationis duabus. Sunt qui putent tempore Cæſaris Auguſti eam terram fuiſſe notam, atq; Maronem libro ſexto Aeneidos de ea hæc protuliſſe carmina:

Iacet extra ſydera tellus,
Extra anni ſolisq; uias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet, ſtellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autem nullam Aethiopiam extra Zodiacum iacere contendit. Itaque ipſe exponit extra, ideſt, penè extra. Porrò Donatus ſolem pro die, annum pro nocte poſitum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A ſeptentrione Islandia inſula eſt, Grienland, Pilappenland, Noruegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex eſt, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia inſula, Scania inſula, quam hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocaſſe uidetur, aut ſaltem uicinam

Danlam: ait enim ab incolis nominari alterum mundum, quippe quæ etiamnum incompertæ eſt magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Aſiæ poſt centeſimum octogeſimum longitudinis gradum à noſtris Geographis adijcitur. In qua immenſa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Ad pingunt inſulam Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiorem & minorem, quaſdam alias inſulas. non certa tamen deſignatione.

Ad meridiem noſtra ætate Madagaſcar pingitur, in eo loco ubi Ptolemæus Menuthiam inſulam libro quarto, capite ultimo poſuit præterea maxima portio Africæ ab Hiſpanis luſtrata, itinere illo quo Caleeutium feruntur. Porrò oceanum Indicum meridionalem à Praſſo promótorio Africę ad Cattigaram uſq;, Sinarum ſtationem, totum incluſum terra, Ptolemæus exiſtimauit, quemadmodum mare Caſpium, quod quidem omnes antiqui Geographi oceani ſeptentrionalis partem putarūt. Sed illud indicum nunc repertum eſt, non terra incluſum, ſed ab meridionali Oceano eſſe.

FINIS.

EPILOGVS

Habetis hic candidi Lectores, meas de habitabili terra lucubrationes, quas utinam tam gratas uobis eſſe ſentiam, quàm ſunt prompto ad publicam ſtudioſorum utilitatem animo compoſitæ. Quod ſi fortunatã hanc æditionem uidero, dabo ſidelẽ operam ut aliquando & limatiores, & locupletiores in publicum emittantur: ac alia item noſtra, quę ſtudioſis non inutilia fore exiſtimamus.

Valete.

Venetijs apud Ioan. Ant. *de* Nicolinis *de* Sabio. Sum*ptu & requiſitione* D. Melchioris Seſſæ. An*no* Domini. M D XXXIIII.
Menſe Auguſto.